

”Haluskohan Matti lohduttaa mua?”

Toimintatutkimus valokuvauksen käyttämisestä työmenetelmänä
sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa

Panuma, Hanna & Tervahauta, Petra

Sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyö
Yhteisö- ja perusturvatyö
Sosionomi (AMK)
KEMI 2012

TIIVISTELMÄ

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU, Sosiaalialan koulutusohjelma

Koulutusohjelma:	Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyön tekijät:	Panuma, Hanna & Tervahauta, Petra
Opinnäytetyön nimi:	<i>"Haluskohan Matti lohduttaa mua?"</i> Toimintatutkimus valokuvaamisen käyttämisestä työmenetelmänä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa
Sivuja (joista liitesivuja):	59 (3)
Päiväys:	19.11.2012
Opinnäytetyön ohjaajat:	Kuosmanen, Voitto & Leppälä, Sari
<p>Opinnäytetyön kuvaus: Opinnäytetyömme on laadullinen toimintatutkimus, jonka tekemisen myötä olemme mukana kehittämässä valokuvaamisen käyttöä työmenetelmänä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Opinnäytetyön päämääränä on selvittää toimiiko valokuvaaminen toimintajoukollemme voimaannuttavasti sekä selvittää valokuvaamisen ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan yhteensopivuutta. Opinnäytetyömme myös selvittää täyttyvätkö näiden toimintojen myötä sosiaalipedagogiset periaatteet eli elämyksellisyys, toiminnallisuus ja yhteisöllisyys.</p> <p>Teoreettinen ja metodologinen esittely: Työn teoreettinen osa selvittää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja voimauttavan valokuvauksen sisältöä. Molemmissa viitekehyksenä ja keskeisenä ideana toimii sosiaalipedagoginen ajattelumalli. Empiirinen aineisto on kerätty Foksilan tallilla sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuvaa lapsiryhmää sekä heidän ohjaajaansa havainnoimalla ja haastatteleamalla ja tekemiämme muistiinpanoja hyödyntäen.</p> <p>Keskeiset tutkimustulokset: Opinnäytetyön keskeiset tulokset kertovat voimauttavan valokuvauksen hyödyllisyydestä sekä työmenetelmän soveltuvuudesta sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa käytettynä. Valokuvaus on auttanut lapsia tunnistamaan voimaantumisen, toiminnallisuuden, elämyksellisyyden ja yhteisöllisyyden tunteita. Se on mahdollistanut heille omien tunteidensa tunnistamista sekä edesauttanut omien tunteiden sanoittamista muille. Valokuvaamisen myötä myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajalle on mahdollistunut syvämpi ymmärrys lapsen tunteista ja ajatuksista. Ohjaaja tulee käyttämään valokuvausta työmenetelmänä jatkossakin eri asiakasryhmillään.</p> <p>Johtopäätökset: Työn johtopäätökset kertovat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja voimauttavan valokuvauksen toimivan niin elämyksellisesti, toiminnallisesti kuin yhteisöllisestikin. Valokuvauksen käyttäminen työmenetelmänä osoittautuu toimivaksi ja voimaannuttavaksi yhdessä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kanssa toteutettuna.</p> <p>Asiasanat: Sosiaalipedagoginen hevostoiminta, elämyksellisyys, toiminnallisuus, yhteisöllisyys, voimaantuminen, voimauttava valokuvaus</p>	

ABSTRACT

KEMI-TORNIO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, Social services

Degree programme:	Bachelor of Social Services
Authors:	Panuma, Hanna & Tervahauta, Petra
Thesis title:	<i>I wonder if Matti wanted to comfort me</i> Action research of using photography as a working method in social pedagogic activity with horses
Pages (of which appendixes):	59 (3)
Date:	19.11.2012
Thesis instructors:	Kuosmanen, Voitto & Leppälä, Sari
<p>Thesis description: Our study is a qualitative action research and its purpose is to participate in developing the use of photography as a working method in social pedagogic horse activity. The aim is to find out whether the method works as an empowering element. We also want to identify how these two activities work together. We want to find out whether the social pedagogical principles of experience, activity and communality meet.</p> <p>Theoretical and Methodological summary: The theoretical part clarifies the contents of social pedagogic horse activity and empowering photography. In both methods the reference framework and the central idea is the social pedagogical paradigm. The empirical data was collected by observing the social pedagogic horse activity groups consisting of children at Foksila stables, using our own notes and interviewing the social pedagogic horse activity instructor.</p> <p>Main results: The main results of this thesis show that empowering photography works as one method in social pedagogic horse activity. Photography has helped children to identify empowerment, functionality, experience of adventure and community feelings. It has enabled them to identify their own emotions, and has contributed them to tell about their feelings to others. The social pedagogic horse activity instructor has got a deeper understanding of the children's feelings and thoughts by using photography. The instructor will use photography as a working method and she is going to use it with different customers too.</p> <p>Conclusions: The conclusions indicate that in social pedagogic horse activity experience, activity and communality are combined. Photography as a working method proves to be empowering when it has been used together with social pedagogic horse activity.</p> <p>Key words: Social Pedagogical horse activity, experience, activity, communality, empowerment, empowering photography</p>	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
SISÄLLYS	4
1 JOHDANTO	5
2 METODOLOGISET VALINNAT	7
2.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuksen lähestymistapa	7
2.2 Opinnäytetyön toteutus	9
2.3 Sosiaalipedagogisen hevostoimintapaikan ja -joukon kuvaus	13
2.4 Tutkimuksen eettiset kysymykset	15
3 TEOREETTISET VALINNAT	17
3.1 Työmenetelmien viitekehyksenä sosiaalipedagogiikka	17
3.2 Valokuvaaminen työmenetelmänä	18
3.3 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta	20
3.4 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskeiset elementit	23
3.5 Talliyhteisön sekä hevosen merkitys sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ...	27
3.6 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteet	30
4 TOIMINTATUTKIMUKSEN AINEISTON ANALYYSI JA TULOKSET	34
4.1 Tutkimustulosten luotettavuus	34
4.2 Aineiston analyysi	35
4.3 Tutkimustulokset	39
4.4 Johtopäätökset	43
5 POHDINTA	47
LÄHTEET	52
LIITTEET	57
Liite 1.	57
Liite 2.	58
Liite 3.	59

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyömme selvittää kahden työmenetelmän, valokuvauksen ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toimivuutta yhdessä sosiaalipedagogisesta viitekehystä katsottuna. Voimauttava valokuvaus, joka on Miina Savolaisen kehittänyt sosiaalipedagogiikkaan perustuva menetelmä, pyrkii aikaansaamaan ihmisessä voimaantumisen tunteita. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta taas koostuu elementeistä, joilla pyritään vuorovaikutuksen mahdollistamiseen, yhteisöllisyyteen, toiminnallisuuteen ja elämyksellisyyteen. Näiden elementtien myötä tavoitteena on myös voimaantumisen tunne. Sekä voimauttava valokuvaus, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta ovat käsitteinä verrattain uusia. Tekemämme opinnäytetyön myötä meille mahdollistuu kummankin menetelmän tarkka tutkiminen sekä esilletuominen.

Olemme opinnäytetyö prosessimme myötä kehittäneet valokuvaamisen käyttöä työmenetelmäksi yhdessä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan Pia Häikiön kanssa. Toiminnan kehittämistä on toteutettu hänen lapsiasiakkailleen, hänen tallillaan. Tarkoituksenamme on lopulta selvittää täytyvätkö tämän toimintapaikan ja – joukon toiminnassa sosiaalipedagogiikan periaatteet eli elämyksellisyys, toiminnallisuus ja yhteisöllisyys sekä tuoko voimauttava valokuvaus toimintaan jotakin tarvittavaa lisää. Koska sosiaalipedagogisen hevostoiminnan sekä voimauttavan valokuvauksen perustana on sosiaalipedagoginen ajatusmalli, on ollut selkeyttävää työssämme käsitellä myös itse sosiaalipedagogiikkaa, sen historiaa, tavoitteita, metodeja sekä kohderyhmiä.

Opinnäytetyön teon myötä olemme lukeneet laajasti sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan liittyvää kirjallisuutta ja hevostoiminnan teorian tietoutta. Olemme myös havainnoineet ja haastatelleet toiminnan parissa olevia lapsia sekä heidän ohjaajaansa. Tärkeimpinä käsitteinä työssä nostamme esille sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tärkeimmät elementit eli vuorovaikutuksen, yhteisöllisyyden, toiminnallisuuden sekä elämyksellisyyden. Voimaantumisen käsite on myös tärkeä, jotta edellä mainittujen tärkein vaikutus tulisi selvästi esille. Näiden elementtien toteutuessa voidaan tavoitella syrjäytymisen estymistä, itsetunnon kohoamista, oman arvon tunteen kasvamista,

yhteisöllisyyden tunteen muodostumista sekä oman elämänhallinnan tunteen kasvua. Lisäksi opinnäytetyötä tehdessä on ollut tarpeellista selvittää ja syventyä hevosen ja ihmisen väliseen yhteistyöhön ja ystävyYTEEN. Näillä selvennyksillä pystymme perustelemaan miksi juuri hevonen on soveltuva eläin sosiaalipedagogiseen toimintaan.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja voimauttava valokuvaus ovat osoittautuneet mielenkiintoisiksi toiminnoiksi. Toivotamme sinut lukija tervetulleeksi mukaan jakamaan kanssamme tätä meille antoisaa ja vaiherikasta matkaa. Toivottavasti sinäkin tulet viihtymään aiheen parissa, aivan kuten me saimme prosessin aikana tehdä!

2 METODOLOGISET VALINNAT

2.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuksen lähestymistapa

Opinnäytetyömme tarkoituksena on olla mukana kehittämässä valokuvaamisen käyttämistä yhtenä työmenetelmänä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Tarkoituksena on selvittää toimiiko menetelmä voimaannuttavasti sekä miten nämä kaksi toimintamuotoa toimivat yhdessä. Tarkoituksena on myös saada mahdollisimman paljon tietoa sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta niin teoriassa kuin käytännössäkin. Haluamme selvittää täytyvätkö siinä sosiaalipedagogiset periaatteet eli elämyksellisyys, toiminnallisuus ja yhteisöllisyys. Muutostarve, joka mielestämme tämän tutkimuksen avulla täyttyy, on työmenetelmien lisääminen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kentälle.

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ja käytämme toimintatutkimuksellista lähestymistapaa. Laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan ihmistieteellistä tutkimusta, joka kohdistuu joko ihmisen tekemiin tuotoksiin tai sosiaalisen maailman ilmiöihin. Sen avulla ei ole tarkoitus pyrkiä yleistettävyyteen vaan saada syvempi ymmärrys tutkittavasta asiasta. Tämän vuoksi on tärkeää, että tiedot, joita tutkimuksessa käytetään, kerätään henkilöiltä, jotka tietävät tutkittavasta asiasta paljon tai joilla on asiasta paljon kokemusta. Näin ollen tietojen antajan valinta tulee olla harkittua. Koska laadullinen tutkimus nähdään subjektiiviseksi, on myös tutkija aina osa tutkimusta. (Pitkäranta 2010, 114 – 115, 159.) Toimintatutkimuksen tarkoituksena on tutkia ja tehdä muutoksia vallitseviin käytäntöihin (Kuula 2006). Siinä pyritään vastaamaan käytännön toiminnassa havaittuun ongelmaan tai halutaan kehittää jo olemassa olevaa käytäntöä paremmaksi (Metsämuuronen 2009, 234). Olennaista toimintatutkimuksessa on aina se, että tutkittavat ihmiset otetaan mukaan tutkimukseen aktiivisina osallisina. Toimintatutkimuksen yksi tärkein elementti on tutkijan ja tutkittavien yhteistyö. (Kuula 2012.) Opinnäytetyötä tehdessä päämäärämme on ollut saada tuotettua tarkkaa ja totuudenmukaista tietoa. Metsämuuronen (2009, 213) on kiteyttänyt tämän periaatteen niin, että tutkimuksen tekemisessä tavoitteena on pyrkiä

niin lähelle ”totuutta”, kuin se suinkin on mahdollista. Eikä itse totuuden etsimisessä lopulta olekaan oleellista päästäkö sitä lähimmäksi kvalitatiivisella vai kvantitatiivisella menetelmällä.

Empiirinen aineisto, jota laadullisessa tutkimuksessa käytetään, koostuu useimmiten teksteistä. Ne voivat olla joko valmiina oleva aineisto tai esim. haastattelemalla tai havainnoimalla hankittua. (Pitkäranta 2010, 159) Tässä opinnäytetyössä aineisto on kerätty havainnoimalla, haastattelemalla (teemahaastattelu) ja omia muistiinpanoja käyttäen sekä kirjoja, lehtileikkeitä ja internetiä hyödyntäen. Koska kyseessä on toimintatutkimus, olemme tulleet siihen tulokseen, että näitä keräysmenetelmiä hyödyntämällä saamme mahdollisimman kattavan kuvan tutkimustamme varten.

Teemahaastattelussa käydään läpi ennalta suunniteltuja teemoja keskustelun tavoin. Tarkoitus on, että tutkijalla on mukanaan muistiinpanot käsiteltävistä teemoista ja että puhumisjärjestys olisi vapaa. Tämä siksi, että tutkija voisi keskittyä keskusteluun. Teemahaastattelumuoto nähdään sopivan haastattelutilanteeseen, jossa tietoa halutaan asioista, jotka eivät ole niin tunnettuja. Ennen teemahaastattelun toteuttamista on tärkeää huolellisesti perehtyä aihepiiriin, jotta käsiteltävät teemat osaisi kohdentaa. Analyysivaiheessa teemahaastattelulla ei ole yhtä tiettyä tapaa, vaan se voidaan toteuttaa monella tapaa. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006.) Me haastattelimme Piaa useita kertoja. Osaan tapaamiskerroista olimme päättäneet etukäteen tiettyjä teemoja ja kysymyksiä, joihin halusimme paneutua. Haastattelimme Piaa näistä asioista ja teimme esille nousseista asioista muistiinpanoja. Aina kun olimme olleet tallilla lasten kanssa ja havainnoineet toimintaa, kävimme ennen kotiinlähtöämme Pian kanssa keskustelua päivän tapahtumista ja havainnoista. Useasti kävikin niin, että olimme huomanneet jonkun lapsen käytöksessä muutosta edellisiin kertoihin ja otimme Pian kanssa asian puheeksi. Saimme monta kertaa havainnollemme vahvistusta, kun Pia avasi meille lapsen tilannetta lisää. Näistä tilanteista esimerkkinä huomasimme yhden pojista olevan levottomampi kuin aikaisemmin ja välillä vetäytyvän enemmän omiin oloihinsa. Muutos lapsessa oli mielestämme huomattava ja kysyimmekin Pialta, oliko pojan elämässä tapahtunut jotain, joka vaikutti käytökseen näin. Tuossa tapauksessa pojan perheessä olikin tapahtunut suuria muutoksia ja nämä muutokset näkyivät lapsen käyttäytymisessä. Hän näytti ja purki pahaa ja levotonta oloaan käyttäytymällä tallilla, turvalliseksi kokemassaan ympäristössä niin, että muutos huomattiin. On hyvä, että

lapsi pystyi tuomaan pahaa oloaan ilmi käytöksellään – tämä käytös antoi sen kuvan, että lapsi todella luotti Piaan, kun hän uskalsi myös kapinoida sovittuja sääntöjä vastaan. Kaiken kaikkiaan Pian kanssa käymämme keskustelut ja ajatustenvaihdot pystyivät siis antamaan meille syvempää ymmärrystä lasten tilanteista ja selittämään heidän käyttäytymistään.

Havainnointi ei tieteellisessä tarkoituksessa ole satunnaista katselemista vaan systemaattista tarkkailua. Toimintatutkimuksessa useimmiten havainnointi on ns. osallistuvaa havainnointia, jossa tutkijan rooli on aktiivinen. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006) Tyypillistä on, että tutkija osallistuu tutkittavien toimintaan heidän ehtoillaan. Havainnointi voi myös olla systemaattista eli suoraa havainnointia. Silloin tutkijan tarkoituksena on tarkkailla joko suorituksia tai tapahtumia. Havainnointi nähdään hyväksi aineistonkeruumenetelmäksi etenkin silloin, kun tutkittavilla on kielellisiä vaikeuksia tai jos tutkittavilla on asioita, joita he eivät halua suoraan kertoa. Menetelmän haitaksi voi tulla tutkijan emotionaalinen sitoutuminen ryhmään tai tilanteeseen. (Opinnäytetyöpakki 2012.)

Päätimme etukäteen, että ensi alkuun seurailemme selvästi sivusta tallin toimia emmekä näytä lapsille sitä valtavaa innokkuutta ja uteliaisuutta, jota tunnemme tätä toimintaa kohtaan. Ajattelimme, että jos olemme liian hyökkäviä tai liikaa esillä, luomme vääränlaisen ilmapiirin. Ikään kuin että muutamme heidän arkeaan tallilla tai että me ”johdamme ja muutamme” jo heille tuttua ja omaa toimintaa. Tällaista vaikutelmaa emme tietenkään halunneet luoda, koska se olisi mielestämme voinut pahimmassa tapauksessa tuhota toiminnan aitouden. Ja juuri aidosta näkökulmasta me halusimme aihetta tutkia. Systemaattista havainnointia toteutimme kuitenkin koko prosessin ajan. Seurasimme lasten käytöstä pyrkimyksenämme myös huomioida heidän halukkuutensa toimia meidän kanssamme. Kun lapset vaikuttivat aktiivisilta ja halukkailta toimintaan, oli meidänkin helppoa osallistua ja lähestyä heitä.

2.2 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyö taipaleemme alkoi syksyllä 2011, jolloin päätimme tehdä työn kahdestaan. Meille oli molemmille itsestään selvää tehdä tutkimus juuri

sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan liittyen ja haaveissa oli saada jotenkin selvitettyä lasten omia kokemuksia toiminnasta. Lähdimmekin tekemään opinnäytetyösuunnitelmaa siitä, miten tutkimme lasten ja nuorten kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Heti alkuun meillä oli suunnitelmissa käyttää valokuvausta ja valokuvia jollain tapaa tutkimuksessamme.

Kun olimme päättäneet käsiteltävän aiheen, luimme samoihin aikoihin sanomalehti Kalevassa (Kuukasjärvi 2011) julkaistun lehtiartikkelin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan Pia Häikiön työstä ja tallista. Meillä oli alusta asti ollut päämääränä tehdä opinnäytetyö niin, että haluaisimme tehdä yhteistyötä ihmisen kanssa joka työskentelee sosiaalipedagogisen hevostoiminnan parissa. Halusimme myös päästä itse tutustumaan ja havainnoimaan toimintaa tallille. Luetun artikkelin myötä otimme Piaan yhteyttä ja kerroimme asiastamme. Iloksemme hän kiinnostui asiasta ja oli halukas toivomaamme yhteistyöhön. Hän ehdotti toimintajoukoksemme alakouluikäisistä lapsista koostuvaa ryhmäänsä. Ehdotimme valokuvaamisen käyttöä aineistonkeruumenetelmänä ja myös tähän Pia suhtautui hyvin myönteisesti. Asiaa ja menetelmää meidän ei tarvinnut hänelle enempää selventää tai perustella, koska Pia on työskennellyt aikaisemmin valokuvaamistyön parissa ja hän ymmärsi asiasta sen ”ytimen”.

Osa lapsista oli valokuvannut Piaan kanssa jo ennen opinnäytetyöhömmä liittyvää yhteistyötä. Valokuvaamisen käyttö oli kuitenkin ollut pienimuotoisempaa, eikä niinkään tavoitteellista toimintaa. Muutamalle lapselle valokuvaaminen toimintana tuli uutena asiana opinnäytetyömme teon myötä. Aloitellessamme yhteistoimintaa sovimme Piaan kanssa, että hän antaa lasten vanhemmille tekemämme lupalaput, joissa kysyimme heidän suostumustaan lasten osallistumiseen valokuvaustoimintaan. Selvitimme lupalapuissa mihin toimintaan toivoimme lasten osallistuvan, mihin me opinnäytetyötä tekevät kuvia tarvitsimme ja korostimme myös työmme teossa ehdottoman tärkeää luottamuksellisuutta sekä sitä, että lapsia ei voi tekstistämme tunnistaa. Kun jokainen vanhempi antoi lapselle luvan osallistua valokuvaustoimintaamme, Pia kertoi lapsille meidän ideastamme ja sai heidätkin innostumaan asiasta. Tämän jälkeen menetelmää alettiin ottamaan käyttöön. Lapset saivat käyttää joko Piaan kameraa tai kuvata omassa matkapuhelimessa olevalla kameralla.

Kunnioitimme tarkasti tallilla vallitsevaa omaa ilmapiiriä, jonka lapset ja Pia perheineen olivat sinne synnyttäneet. Tapamme toimia osoittautui oikeaksi ja huolestutti meitä, että jotenkin häiritsisimme aiheettomaksi, koska jo ensimmäisellä käynnillämme lapset hurmasivat meidät persoonillaan ja avoimuudellaan. Me emme kokeneet hetkeäkään olevamme ylimääräisiä tai joukkoon kuulumattomia. Kun olimme kaikki esittäytyneet toisillemme ja hetken jutelleet, lapset alkoivat yhdessä touhumaan tallilla aina tehtäviä asioita – harjaamaan ja jututtamaan hevosia, suunnittelemaan päivän kulkua ja kertomaan miten itse kullakin oli mennyt viikko sujunut. Pieni valkoinen poni karsinassaan puhdistui joutuksaan, kun kaksi lasta harjasi innokkaana sen talvikarvasta riisuuntuvaan turkkia. Käytävällä rentona seisova suomenhevonen taas nautiskeli pienten käsien hellästä hoivasta, kun sen rähmivät silmät puhdistettiin pumpulilla. Selvästi kaikki tallilla kuuluivat samaan, kiinteään porukkaan ja jokaisella oli nyt yhdessä hyvä olla. Oli kunnia saada huomata, että myös meidät otettiin pyyteettömästi, mitään kyseenalaistamatta mukaan tähän porukkaan.

Teoriatietoa opinnäytetyöhömmme hankimme kirjallisuudesta, jo tehdyistä opinnäytetöistä sekä muista asiaan liittyvistä julkaisuista. Aineistoa aiheeseen löysimme laajasti. Tietoutemme asiaa kohtaan ilmenee paljolti myös omakohtaisina kokemuksina Näiden valitsimiemme tiedonkeruu tapojen avulla koimme saavamme laajan käytännön sekä teorian tietouden aiheesta. Työmmme teoriaosuudessa päätimme käsitellä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan historiaa, sen päämääriä ja tavoitteita. Varsinaisena tutkimuskohteenamme olivat kuitenkin Foksilan talli ja siellä käyvät lapset.

Työmmme aikataulu ei alkuvaiheessa ollut vielä kovin tarkka, mutta tarkoituksenamme oli saada teoriaosuus kirjoitettua kahden kuukauden aikana. Tämä osoittautui kuitenkin melko haastavaksi, koska koulutyö, suuntaava harjoittelu ja kesän aikana tehty kesätyö hidastivat ja pitkittivät väkisin kirjoitustyötä. Aloimme kuitenkin aktiivisesti toteuttaa tutkimusosuuttamme. Tätä ennen saimme sovittua sähköpostitse ja puhelimitse haastatteluajat sekä käynnit Foksilan tallilla. Tavoitteenamme oli saada empiirinen aineisto kasaan viimeistään kesään mennessä. Tämäkään tavoite ei ajallisesti aivan täytynyt, mutta emme antaneet sen lannistaa intoamme tutkimusta kohtaan.

Lähdimme opinnäytetyömmme kirjoittamisessa liikkeelle ensiksi tarkoin pohtien ja perustellen aihevalinnan. Koska olimme jo aikaisemmin tehneet monia ryhmätöitä

yhdessä, tunsimme toistemme kirjoitustavat. Molemminpuolinen luottamus myös mahdollisti sen, että pystyimme tekemään kirjoitustyötä yhdessä, vaikka toinen asuu Torniossa ja toinen Oulussa. Yhteistyökumppanimme kanssa suunnittelimme työme rakenteen, aikataulun ja lopullisen toteutustavan. Havainnointi toiminnasta ja avoin kommunikointi onnistui Pian tallilla käyntikertojen ansiosta. Olimme toiminnassa mukana useita kertoja – välillä vain sivusta seuraajan roolissa, välillä taas itsekin osallistuen. Kaikkien näiden käyntien jälkeen olimme yllättävän väsyneitä. Huomasimme, että myös meidän roolistamme käsin toiminta oli todella intensiivistä. Siinä oltiin koko ajan mukana täysillä, ”tuntosarvet” pystyssä ja käytössä. Pohdimme keskenämme aina kotimatalla, kuinka hevostoimintaa ohjaavan aikuisen työ on taatusti antoisaa, mutta myös todella haastavaa ja raskastakin. Työ asiakkaiden kanssa ei ole niinkään fyysistä, mutta henkisesti siinä tulee olla sataprosenttisesti mukana.

Alkuperäisenä ajatuksenamme oli ollut tehdä opinnäytetyö niin, että näkökulma olisi painottunut lapsen tuntemusten ja kokemusten esille tuomiseen itse sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Alkusyksystä päätimme kuitenkin vaihtaa tutkimuksemme näkökulmaa. Ymmärsimme, ettemme tule saamaan ajoissa tarpeeksi aineistoa kasaan tutkiaksemme lasten kokemuksia ja tuodaksemme ne sanallisesti esiin. Koimme, että meidän tietotaito ei ollut riittävä, emmekä olleet kykeneviä tulkitsemaan lasten ottamia valokuvia niin, että niistä olisi saatu aito lapsen tuntema ja kokema esiin. Lisäksi tunsimme, että emme olleet saaneet lapsiin niin suurta luottamussuhdetta, että heidän olisi ollut helppoa avautua meille, kertoen itse lisää valokuvissa esiintyvistä asioista. Ohjaavien opettajien kanssa käydyn palaverin aikana päätimme muuttaa näkökulmaa toimintatutkimukseksi, jossa tutkimuskohde oli valokuvauksen käyttäminen työmenetelmänä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Näin ollen paneuduimme valokuvaamisen käyttöön työmenetelmänä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kentällä, keräten tietoa sen soveltuvuudesta juuri tähän toimintaan.

Pia ja lapset olivat alkaneet valokuvaamaan aktiivisesti meidän tutkimustamme varten ja mielestämme olisikin ollut mieletöntä jättää nämä valokuvat tarkoituksettomiksi tutkimuksessamme. Onneksemme meidän jo tuottama tekstikään ei ollut tarpeetonta, sitä piti vain hiukan muokkailla uuden näkökulman mukaiseksi. Muutoksista huolimatta aikataulusta emme kuitenkaan olleet missään kohtaa valmiita tinkimään, vaan päätimme saada työn valmiiksi ajallaan. Koko tämän ajan olimme kumpikin tahoillamme

kirjoitelleet tekstiä, jota monien puhelinyhteyksien kautta käytiin läpi ja korjailtiin. Käytimme myös hyväksemme ohjaavien opettajien tietotaitoa asiaa kohtaan, eli laitoimme heille tekstiä kommentoitavaksi useita kertoja. Opettajilta saamamme palaute oli tärkeää, jotta saimme vietyä työtämme eteenpäin.

2.3 Sosiaalipedagogisen hevostoimintapaikan ja -joukon kuvaus

Pian Foksila-nimisessä tallissa Siikajoella asuu neljä hevosta. Talli sijaitsee Pian kodin pihapiirissä. Talliyhteisöön kuuluu Pian mies, heidän lapsensa sekä lapsiasiakkaiden rakastamat koirat. Tallin läheisyydessä sijaitseva ympyrätarha ja ratsastuskenttä mahdollistavat myös omalta osaltaan turvallista toimintaa. Lisäksi aivan tallin pihapiiristä pääsee rauhallisille metsänteille ulkoilemaan.

Sovimme ensimmäisellä käynnillämme siitä, millainen olisi opinnäytetyöhömme parhaiten soveltuva tutkimusjoukko. Pian asiakkaisiin kuuluu muun muassa maahanmuuttajia, kehitysvammaisia, mielenterveyskuntoutujia sekä lastensuojelun asiakkuuteen kuuluvia lapsia. Tästä joukosta valikoitui luontevasti meidän tehtäväämme tällä hetkellä parhaiten sopiva ryhmä eli neljä lasta, jotka olivat käyneet Pian tallin toiminnassa noin vuoden ajan. Aluksi mietimme, onko neljä lasta riittävä määrä, jotta saamme aineistoa tarvittavasti. Päädyimme melko nopeasti siihen lopputulokseen, että juuri hieman pienemmän ryhmän kanssa pääsisimme todennäköisesti aiheeseen syvemmälle ja saisimme tutkittavasta asiasta tarkemman kuvan. Myöskään aineiston koolla ei ole laadullisessa tutkimuksessa välitöntä vaikutusta tai merkitystä tutkimuksen onnistumiselle. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin vaan halutaan kuvata jotakin tapahtumaa, ymmärtää toimintaa sekä antaa ilmiöstä teoreettisesti mielekäs tulkinta (Eskola & Suoranta 2005, 61). Pienen toimintajoukon valitseminen oli mielestämme varsin perusteltua myös sen vuoksi, koska tiedostimme, että sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan kuuluu olennaisena osa-alueena työntekijän ja asiakkaan välinen ehdoton luottamus. Me kaksi opinnäytetyön tekijää olimme nyt uudet kasvot tallilla (tunsimme tekevämme tallilla tapahtuvaan toimintaan ikään kuin intervention) ja aina uusien ihmisten liittyessä toimintaan, voi ryhmän toiminta ja tasapaino ainakin hetkellisesti muuttua.

Kuitenkin jotta saisimme aidon kuvan tutkittavasta asiasta ja voisimme havainnoida toimintaa, lasten tulisi hyväksyä meidät porukkaansa - heidän tulisi luottaa myös meihin niin, että voisimme olla paikalla ja he tuntisivat silti olonsa luontevaksi ja mukavaksi. Ymmärsimme, ettei luottamus synny hetkessä tai voi käydä myös niin, ettemme saavuta lasten luottamusta lainkaan edes sillä tasolla, että he voisivat toimia tallilla luontevasti meidän seurattessa heidän toimiaan. Näitä asioita pohtiessa päädyimmekin siihen johtopäätökseen, että oli varsin perusteltua pitää tutkimusjoukko pienenä.

Pia käsittelee hevosiaan hyvin luonnonmukaisesti. Hevoset elävät omassa neljän yksilön laumassaan ja asuvat pihatossa, jossa on mahdollisuus olla vapaasti ulkona vuorokauden ympäri tai halutessaan hevoset pääsevät kulkemaan itsenäisesti sisälle. Hevosilla on suuri laidun, jolla niillä on tilaa liikkua. Lauman käyttäytyminen vaikutti tasapainoiselta, suorastaan harmoniselta. Hevoset olivat varsin tyytyväisen oloisia. Myös Pian käyttäytyminen hevostensa keskellä vaikuttaa todellakin siltä, että hän on yksi laumanjäsenistä. Hevoset ovat hänen seurassaan rentoja ja luottavaisia, niille on selvää kuka kantaa laumasta vastuun ja on sen johtaja. Pian tyyli käsitellä hevosta on rauhallinen ja kärsivällinen. Hän ei pakota hevosta mihinkään toimintaan vaan haluaa johdatella hevosen itse oivaltamaan mitä siltä pyydetään tai kuinka sen halutaan toimivan. Hevosta ei pakoteta tietynlaiseen käytökseen vaan se halutaan saada ehdollistumaan toivottuun toimintaan. Pian arvomaailma hevosen käsittelyssä mukailee lännenratsastus tyylin ideologiaa, jossa hevosta kohdellaan ja käsitellään niin, että otetaan tarkoin huomioon sen oma lajinmukainen käytös. Hevonen on saaliseläin, jolle luontainen puolustautumiskeino on pakeneminen. Tämä alkukantainen piirre on pysynyt niiden käytöksessä ja hevosta tuleekin käsitellä niin, että tämä asia muistetaan. Monta sataa kiloa painavalle eläimelle ei ihminen pärjää koskaan voimalla ja ilman luottamusta sekä yhteistyöhalukkuutta tilanteet voivat käydä vaarallisiksi. Kun ihminen on hevoselle johtaja joka kohtelee sitä kunnioittavasti ja niin, että se ymmärtää siltä pyydetyt asiat, rakentuu myös suuren eläimen luottamus ihmiseen. Tällöin yhteistyö on turvallisempaa ja antoisaa molemmille.

Pian tapa käsitellä hevosia on siirtynyt myös selkeästi toiminnassa mukana oleville lapsille. Jokainen lapsi osaa käsitellä hevosta kunnioittavasti ja rauhallisesti - ilman äkkinäisiä liikkeitä tai meluamista. Oli hienoa nähdä ne hetket, kun pieni lapsi käveli vapaana laiduntavan suuren hevosen viereen, tervehti ja jutteli sille. Sitten hän pyysi

hevosta laskemaan päätään koskettamalla sitä sievästi niskaan ja hevonen teki tämän selvästi mielellään. Esimerkiksi tähän käytäntöön Pia on opettanut hevoset ja hän on neuvonut lapsia pyytämään hevoselta tällaista käytöstä. Näin toimimalla myös lyhyemmällä ihmisellä on mahdollisuus turvallisesti laittaa suurelle hevoselle riimu päähän ja hevosen kanssa toimiminen on turvallisempaa.

2.4 Tutkimuksen eettiset kysymykset

Tiedostimme sen, että tehdessämme opinnäytetyötä, tutkimme lasten omaa elämää, heidän ajatteluaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Tällöin tutkimme siis ihmiselle hyvän henkilökohtaisia ja herkkiä asioita. Ymmärsimme, että tilanne on ikään kuin interventio ihmisen elämään ja meidän tulikin omata hyvin herkkä työote. Koska tutkimuskohteena olivat lapset, jotka miellämme herkäksi ja vaikutusalttiiksi ryhmäksi, nousivat myös tutkimuseettisten toimintaperiaatteiden ja vallitsevan tietosuojalainsäädännön noudattaminen erityisen merkityksellisiksi asioiksi.

Opinnäytetyömme laadinnassa noudatimme tieteen yleisiä eettisiä sääntöjä sekä vallitsevaa tietosuojalakia. Opinnäytetyössä noudatimme tutkimuseettisiin toimintaperiaatteisiin perustuvia, Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimia tutkimuseettisiä ohjeita. Merkitsimme tekstiin tarkat lähdeviitteet. Ymmärsimme, että opinnäytetyössä ei saa käyttää plagiointia ja opinnäytetyömme on siis kaikilta osin meidän itse käsittelemää tai muovaamaa tekstiä.

Suomessa jokaisella ihmisellä on perustuslain mukaisesti yksityisyyden suoja, jota kunnioitimme koko opinnäytetyöprosessin ajan. Työssämme noudatimme henkilötietolakia (523/1999), joka on säädetty toteuttamaan yksityiselämän suoja, muita yksityisyyden suoja turvaavia perusoikeuksia henkilötietoja käsiteltäessä sekä edistämään hyvän tietojenkäsittelytavan kehittämistä ja noudattamista.

Keräsimme opinnäytetyötä tehdessämme ainoastaan sellaista tietoa, joka koski opinnäytetyömme aihetta. Tutkimukseen osallistuneet ovat olleet oikeutettuja saamaan informaatiota siitä, minkä vuoksi ja mihin käyttötarkoitukseen tietoa keräsimme. Samoin he saivat tietää, kuka tietoa keräsi. Osallistuneilla oli myös tarkastus- ja

korjausoikeus itseään koskeviin tietoihin. Noudatimme opinnäytetyössä tietoturvallisuutta niin, että suojasimme kaiken saamamme aineiston muuttamiselta ja häviämislä. Nämä turvallisuusominaisuudet saavutimme ja ylläpidimme niin, että tiedot säilyivät luottamuksellisina ja eheinä. Varmistimme myös, että saatu tieto oli käytettävissä ainoastaan meillä, opinnäytetyötä tekevillä.

Sähköisen viestinnän tietosuojalaki (516/2004) noudatimme yleisten velvoitteiden ja oikeuksien mukaan. Arkistolaki (831/1994) noudatimme Kemi- Tornion AMK:n laatimien ohjeiden mukaisesti. Opinnäytetyömme valmistuttua hävitämme kerätyt aineistot niin, etteivät ne jää muiden nähtäväksi tai luettaviksi.

3 TEOREETTISET VALINNAT

3.1 Työmenetelmien viitekehyksenä sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogiikka on käsitteenä hyvin laaja ja siihen liittyy ajatus politiikan, pedagogiikan ja etiikan kytkeytymisestä toisiinsa. Sosiaalipedagogiikka käsittää teorian ja käytännön. Sosiaalipedagoginen ajattelu- ja toiminta tapahtuvat aina erilaisten ihmis-, yhteiskunta-, moraal- ja tiedekäsitysten vaikutuspiirissä. Sosiaalipedagogiikka syntyi pyrkimyksistä ehkäistä ja lievittää sosiaalisia ongelmia, jotka aiheutuivat 1800-luvun lopulta alkaneen yhteiskunnallisten rakenteiden muutoksista. Tämä rakenteellinen muutos rikkoi vanhoja sosiaalisen yhtenäisyyden muotoja ja pirstoi sosialisatiota. Sosiaalipedagogisen toiminnan tavoite nähdään joskus laaja-alaisesti yksilön sopeutumisenä ympäristöönsä eli adaptaationa. Pyrkimyksenä on kuitenkin ihmisten ja yhteisöjen elämänlaadun parantaminen. (Hämäläinen & Kurki 1997, 11- 12, 60.) Keskeisenä tavoitteena voidaan nähdä se, että jokaisella yksilöllä olisi hyvä elämä, joka kokonaisvaltaisen toimintakyvyn näkökulmasta tarkoittaa yksilön taitoa hyödyntää mahdollisuuksiaan tasapainoiseen elämään. Sosiaalipedagogisen toiminnan avulla voidaan auttaa yksilöä lähemmäs tasapainoista elämää. (Saastamoinen 2007, 10–14.)

Hans Thiersch, saksalainen sosiaalipedagogiikan teoretikko sanoo tavoitteena olevan paremman arjen luomisen manipuloimatta ihmisen elämää (Hämäläinen & Kurki 1997, 126). Tärkeää on myös huomioida ne, jotka eivät saavuta riittävää subjektiivista ja elämäntyydytystä. Tällöin sosiaalipedagogiikan tavoitteena on syrjäytymisuhan alla olevien puolesta puhuminen, jotta he voisivat saavuttaa riittävän toimintakyvyn. Koska sosiaalipedagoginen toiminta on sosiaalista kasvatusta, jossa tavoitellaan sosiaalisten kykyjen saavuttamista, keskeinen tavoite on myös tukea niitä, jotka eivät syystä tai toisesta voi saavuttaa riittäviä sosiaalisia taitoja. Sosiaalipedagogiikan yksi perustavoite onkin yksilön elämäntyydytys ja sen tukeminen elämänkaaren eri vaiheissa. Tarkoitus ei kuitenkaan ole ihmisten sopeuttaminen vallitseviin oloihin, vaan heidän herättäminen yhteiskunnallisiin toimintoihin omien elinolojen ja elämäntyydytysparantamiseksi. (Saastamoinen 2007, 10–14.)

Sosiaalipedagogisessa toiminnassa korostuvat periaatteet ovat elämyksellisyys, toiminnallisuus ja yhteisöllisyys. Sosiaalipedagogiseen työotteeseen kuulu kolme elementtiä eli elämypedagoginen, aktiivisuuspedagoginen ja yhteisöpedagoginen työmuoto. Luovaan toimintaan perustuvia työmuotoja suositetaan, koska ihminen nähdään luonnostaan luovana, yhteisöllisenä ja elämyksiä etsivänä olentona. Luova toiminta eri muodoissaan nähdään auttavan ihmisten toimintakyvyn eri osa-alueita. Ei ole kuitenkaan olemassa selkeää, valmista menetelmävalikkoa, jonka mukaan toimitaan. Menetelmien peruseriaate on se, että ihmisten itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan. Metodologia perustuu aina dialogiin eli ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja siihen, että ihmiset itse osallistuvat koko toimintaprosessiin. Koska sosiaalipedagogiset ongelmat ovat monimuotoisia ja muuttuvia, toiminta ulottuukin ennaltaehkäisevästä korjaavaan työhön ja koskee yksilöitä, ryhmiä, yhteisöjä ja yhteiskuntia. Tämän vuoksi toiminnan menetelmiä on paljon. (Hämäläinen & Kurki 1997, 48- 49.) Perinteisesti sosiaalipedagoginen toiminta on keskittynyt lasten ja nuorten kanssa tehtävään työhön, mutta sen sovellusalueina voidaan nähdä myös mielenterveyskuntoutus, päihdetyö, kehitysvammatyö, kansalaistoiminta ja yhdyskuntatyö. Toiminta tulisi nähdä kaikenikäisten ihmisten osallisuutta ja toimintakykyä edistävänä, ihmisten sosiaalisia ongelmia ehkäisevänä työnä. (Mönkkönen 1999, 19–20.)

3.2 Valokuvaaminen työmenetelmänä

Valokuvasta on mahdollista tavoittaa pintaa syvempi taso, jos kuvan katsomiseen ja asiaan paneutuu. Kun kuva esittää asioita, esineitä ja ihmisiä, se näyttää myös kuvatun tilanteen. Kuvaan kätkeytyy kuitenkin aina elementtejä, joita emme silmin havaitse. Kuva voi herättää tunteita, virittää erilaisia tunnelmia sekä ajatuksia. Myös kuvissa esiintyvät ilmeet, asennot, ja ihmisten eleet ovat voineet olla unohduksissa kauan. Voi myös olla niin, että ihminen ei ole edes tunnistanut näiden asioiden olemassa oloa. Myös esimerkiksi perheen vuorovaikutussuhteiden ja niihin liittyvien mielikuvien ja tunteiden saavuttaminen on kuvan avulla mahdollista. Kuva voi luoda väylän menneisyyteen ja sen avulla on mahdollista tavoittaa muistot tai psyykkiset solmukohdat. (Mannermaa 2000, 61.) Valokuvan avulla on siis mahdollista tehdä näkyväksi ja tuoda esille asioita, joita sanoin ei osaa tai voi kuvata (Halkola 2009, 13).

Otettujen kuvien avulla meillä on mahdollisuus luoda sekä minäkuvaamme että maailmankuvaamme. Kuvan avulla ihminen saa tietoa fyysisestä olemuksestaan – vaikka kuva olisi omakuva, kuvaa katsottuaan tuntuu olevan helpompi puhua itsestään, kuin jos puhuisi ilman valokuvaa. Kuva luo meille mahdollisuuden tarkastella itseämme etäämmältä ja sen avulla voi myös palauttaa mieleen ja säilyttää muistoja tärkeinä pitämistämme asioista. (Mannermaa 2000, 62 - 64.) Valokuva luo mahdollisuuden ikään kuin jatkaa merkityksellisiä hetkiä ja niiden avulla tuntuu saavan rakkaan ihmisen tai lemmikin taas lähelleen. Toisaalta, koska valokuvassa asiat ovat nähtävillä, niitä on myös vaikeampi torjua. (Mannermaa 2000, 62 - 64.)

Kun lapsi pääsee käyttämään kameraa ja kuvaamaan arkeaan, syntyy aikuiselle väylä jonka kautta voi kurkistaa lapsen maailmaan. Lapsen spontaanimpi ja luovempi tyyli valokuvata antaa uusia näkökulmia ja nostaa arvoonsa pieniltäkin tuntuvia asioita. (Harju 2009, 234.) Esimerkiksi tunne jo pelkästä kameran käyttämisestä itsenäisesti, omasta mahdollisuudesta valita kuvattavat aiheet, vallan tunteen saavuttamisesta (”minä hallitsen kuvaustilannetta ja päätän mitä siinä näkyy”) - kaikki nämä asiat voivat olla hyvin vapauttavia ja tuoda lapselle onnistumisen tunteita sekä uskoa omiin kykyihin.

Taide- ja sosiaalikasvattaja Miina Savolainen on kehittänyt sosiaalipedagogisen menetelmän, joka perustuu voimauttavaan valokuvaan. Savolaisen tunnetuimman, *Maailman ihanin tyttö*, lastensuojeluprojektin (1998) lähtökohdaksi nähtiin se, etteivät sosiaalityön perinteiset, niin sanotut verbaaliset tavat olleet riittäviä. Menetelmän päämääränä ei ole valokuvaus sinänsä, vaan tapa katsoa ja nähdä asioita. Prosessin avulla voidaan oppia näkemään arkipäivään helposti piiloon jäävät asiat, jotka ovat merkityksellisiä, arvokkaita ja hyviä. Kun kuvia katsotaan dialogisella ja vastavuoroisella tavalla, voi niiden avulla myös oppia näkemään itsensä tai jonkun muun ihmisen uudella tavalla. Menetelmänä voimauttava valokuvaus on nuori ja sen ensimmäiset erikoistumiskoulutuksen käyneet menetelmäohjaajat ovat valmistuneet huhtikuussa 2011. (voimauttavavalokuva.net 2012.)

Voimauttavassa valokuvauksessa voidaan käyttää valokuvaustilannetta, omakuvia, albumikuvia tai arjen teemojen tavoitteellista valokuvaamista työvälineinä. Tarkoituksena on valokuvien avulla saada aikaiseksi esimerkiksi ihmissuhteiden lähenemistä, vuorovaikutuksen paranemista ja vaikeiden asioiden selkeytymistä.

Menetelmän avulla voi myös tutkia tai reflektoida omaa tai yhteisön toimintaa. Tarkoituksena on myös se, että asiakas oppii näkemään oman elämän merkityksellisyyden, ymmärtää omien valintojen syyt ja seuraukset sekä saa kokea osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Hoidollisen työn keskeisin työväline on dialoginen katse sekä läsnäolo. Kun valokuvaustilanteen rooleja hyödynnetään, opitaan myös vuorovaikutusta. Kuvaustilanne, joka on rakennettu voimaannuttavaksi, antaa kokemuksen nähdä ja kuulla tulemisesta. Tämä antaa mahdollisuuden rakentaa luottamusta toisiin ihmisiin. Tärkeäksi luottamuksen rakentuminen nousee erityisesti ihmisille, jotka ovat kokeneet pettymyksiä joko perheen ongelmien, yhteiskunnallisen asemansa tai sanojen totuudellisuuden suhteen. (voimauttavavalokuva.net 2012.)

Kun valokuvausprosessi toimii voimauttavasti, se opettaa ihmisen näkemään itsensä hyvänä ja arvokkaana. Samalla se opettaa oman elämän merkityksellisyyttä ja kykyä olla itselleen armollinen. Arjen teemojen tavoitteellista valokuvausta voidaan käyttää, jotta voitaisiin selkeyttää tunnemerkityksiä joko yksilön tai yhteisön elämäntilanteeseen liittyvissä asioissa. Keskeisintä on tehdä hyvä näkyväksi. Kuitenkin se, mikä on hyvää, jää ihmisen itsensä määrittämäksi. (voimauttavavalokuva.net 2012.)

3.3 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan juuret ovat lähtöisin Iso-Britanniasta, Saksasta, Sveitsistä ja Yhdysvalloista (Seppälä 2009b, 43 – 44). Keski- Euroopassa, Yhdysvalloissa sekä pohjoismaista Tanskassa ja Ruotsissa on talleja ja toimintakeskuksia, jotka tekevät työtä lasten ja nuorten syrjäytymiskiirteen katkaisemiseksi yhteisöllisen ja sosiaalisen kasvun näkökulmasta. Monilla talleilla ja toimintakeskuksilla on saatu aikaiseksi hyviä tuloksia mm. huumenuorten ja vaikeista häiriöistä kärsivien nuorten auttamisessa. (Koistinen 2005, 4) Esimerkiksi Ruotsissa psykologi ja tutkija, Sven Forsling, piti Stall Frossarbo nimistä nuorisokotia vuodesta 1987 vuoteen 1999. Stall Frossarbon toiminta- ajatus perustui syrjäytyneiden nuorten ja hevosten välillä tapahtuvaan parantavaan voimaan. (Forsling 2001.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on käsitteenä melko uusi. Suomessa toiminta muotoutui käsitteeksi Kuopion yliopiston ja Suomen Ratsastajainliiton yhteisen

”Ratsastuspedagogiikka ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä”- hankkeen koulutuksen yhteydessä vuonna 2001. Myöhemmin nähtiin tarpeelliseksi nimittää toiminta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi, koska tämä toiminta perustuu sosiaalipedagogiseen toimintaan, jossa on kyse enemmän sosiaalisesti orientoituvasta kuntoutuksesta, kuin pelkästä hevostoiminnasta. (Koistinen 2005, 2.) Koulutusta sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoiksi alettiin järjestää sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden ammattilaisille vuonna 2002. Tuolloin koulutuksesta vastasi Kuopion yliopiston täydennyskoulutus keskus, nykyisin koulutusta järjestää myös Turun yliopisto ja Ypäjän hevosopisto. Koulutukseen on osallistunut monen alan osaajia, kuten lääkäreitä, koulukuraattoreita, psykologeja, toimintaterapeutteja, sairaanhoitajia, erityisopettajia ja talliyrittäjiä. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa vetävän ammattilaisen tulee omata myös vankka hevoskokemus. (Peltonen 2008.) Hevostoiminta.net sivustolla on lokakuussa 2012 listattuna 40 henkilöä, jotka ovat yhdistyksen jäseniä ja toimivat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajina. Jotta nimensä saa tälle listalle jossa yhteystiedot löytyvät, on henkilön todistettava, että hän on saanut yhdistyksen hyväksymän koulutuksen. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry. 2012.)

Vaikka hevostoiminnan tämän hetkisinä rahoittajina ovat sosiaalitoimet, sairaanhoitopiirit, lastensuojelulaitokset ja yksityiset asiakkaat, se ei ole toistaiseksi saanut julkista hyväksyntää joka mahdollistaisi toiminnalle suoran rahoituksen (Peltonen 2008). Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan työtä ei ole sidottu mihinkään tiettyyn ammatti- tai harrastetalliin, vaan toimintaa voi harjoittaa esimerkiksi ratsastuskouluilla, ravitalleilla taikka yksityisillä kotitalleilla. Sosiaalipedagogisesti toimivan tallin perus tunnusmerkkeihin kuuluu kuitenkin aina tietyt samat seikat: ammattitaitoinen koulutettu aikuinen yhteisössä, ohjattu ja turvallisuuden tunteen herättävä vuorovaikutuksellinen toiminta sekä vastuullisuuteen ja yhteisöön kasvaminen. (Seppälä 2009a, 3.)

Kuten kaikessa sosiaalipedagogisessa työssä, myös sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa lähtökohtana on aina kiinnostus ihmisiin ja kyky kohdata heidät. Konkreettisesti sosiaalipedagoginen hevostoiminta on syrjäytymistä ennaltaehkäisevää toimintaa joka sopii erityisesti lapsille ja nuorille, jotka ovat sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden asiakkaita (Seppälä 2009a, 2). Koska se on myös kuntouttavaa ja

ylläpitävää toimintaa, se sopii lisäksi mielenterveys- ja päihdepotilaille, kehitysvammaisille, erityisoppilaille, paikkaansa etsiville nuorille aikuisille, maahanmuuttajille sekä vanhuksille (Peltonen 2008). Hevostoiminnan pariin asiakkaat hakeutuvat yleensä kiinnostuksen, tarpeen tai verkostojen kautta (Huhta 2009). Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on aina tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa. Yleisesti voidaan ajatella sen päätavoitteena olevan syrjäytymisvaarassa olevien sosiaalinen vahvistaminen sekä hyvinvoinnin ja työkyvyn lisääminen. Toiminnan myötä jokaiselle asiakkaalle tehdään omat henkilökohtaiset tavoitteet ja näiden tavoitteiden asettaminen lähtee pääsääntöisesti asiakkaasta itsestään. Parhaimmillaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta on hyvin ratkaisukeskeistä itsensä kehittämistä, jolloin keskitytään asiakkaalla jo oleviin voimavaroihin. (Seppälä 2009a, 2.) Näin ollen sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu yksilökohtaiseen, omaan kokemukseen ja sen kautta oppimiseen ja asioiden oivaltamiseen.

Hevostoiminnan sosiaalipedagogiseksi toimintamalliksi voidaan nähdä sen ajattelutapa, joka lähtee yhteisön kyvystä oppia vuorovaikutteisesti. Sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnan tekee myös sen ylisukupolven ulottuva yhteisöllisyys, joka takaa sen, että niin hevostaidot kuin sosiaaliset taidotkin siirtyvät eteenpäin. Kriittisyyden herättäminen ja sen salliminen kuuluvat myös hevostoiminnan sosiaalipedagogiseen toimintamalliin. Näin voidaan auttaa ja tukea yksilön kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä ajatella ja havaita tapahtumien sekä tekojen syy- ja seuraussuhteita. Koko yhteisön tietoinen kasvatuksellinen ote nähdään sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa mahdollisuutena oppia uutta paitsi ryhmän kautta myös hevoselta. (Koistinen 2003.)

Kari Koistinen (2005, 4-5.) on määritellyt sosiaalipedagogisen hevostoiminnan olevan sosiaalipedagogisesta teoreettisesta ja käytännöllisestä viitekehyksestä lähtevää työtä, jonka tavoitteena on lasten ja nuorten kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen hevosen kanssa tapahtuvassa yhteisöllisessä toiminnassa. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskeisinä elementteinä nähdään yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys ja siinä on yhtäläisyyksiä elämyspedagogiikan kanssa. Edellä mainittujen elementtien avulla on muun muassa mahdollista opetella sosiaalisia taitoja, vaikuttaa itsetuntoon ja tuntemukseen rakentavasti, opetella elämänhallintakeinoja sekä tunnistaa tunteita. Oppimisessa ja kasvuprosessissa tärkeinä koetut emotionaaliset motivaatiotekijät syntyvät käytännön kokemuksen ja aidon tunteen vuorovaikutuksesta.

Yhteenkuuluvuuden tunteet syntyvät yhdessä koetusta ja jaetusta kokemuksesta. (Huhta 2009.)

3.4 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskeiset elementit

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta koostuu useammasta elementistä, jotka ovat vuorovaikutus, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys. Kaikilla näillä osa-alueilla on toiminnan onnistumisen kannalta oma tärkeä merkityksensä. Nämä elementit ovat sosiaalipedagogisen ajattelumallin niin sanottuja kulmakiviä, joiden myötä ihminen voi kokea voimaantumisen tunteita.

Vuorovaikutus

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan lähtökohdaksi voi määritellä ihmisen ja hevosen vuorovaikutuksen lisäksi myös yhteisön, missä toiminta tapahtuu. Vaikka ympäristö ja siinä tapahtuva toiminta jo itsessään mahdollistavat aidon vuorovaikutuksen synnyn, on ihmisen omalla roolilla toiminnassa luonnollisesti merkitystä. Keskeistä on aina toisen ihmisen kohtaaminen niin keskusteluissa, kuin toiminnassa ja yhteisössäkkin. (Huhta 2009.)

Vuorovaikutuksen laadulla on suuri rooli dialogisessa kohtaamisessa ja siitä pitkälti riippuu, millaista oppimista ja persoonallisuuden kehitystä pääsee tapahtumaan (Hämäläinen 1999, 69). Dialogisessa kohtaamisessa ihmisten välille syntyy Minä-Sinä – suhde, jolla on erityinen kasvatuksellinen, subjektiivista vahvistava ja ihmisen itsetietoisuutta syventävä merkitys (Huhta 2009).

Yhteisöllisyys

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteena on, että asiakas pystyy vahvistamaan toimintakykyään toimiessaan luonnollisessa ympäristössä hevosen kanssa. Hevostoiminnassa keskeisin sosiaalipedagogisen toiminnan menetelmistä on

yhteisöllisyys, jonka avulla on mahdollista edistää yksilön persoonallista kasvua ja yhteiskuntaan kiinnittymistä. (Ström 2008.)

Yhteisöllisessä toiminnassa tärkeää on lasten ja nuorten mukaan ottaminen yhteisön toimintaan niin paljon, kuin se vain on mahdollista. Lapsia ja nuoria ohjataan käsittelemään ja ratkaisemaan asioita omaehtoisemmin osallistumisen ja tasavertaisuuden avulla. Aikuiset ja kasvattajayhteisö ilmaisevat tarkat rajat joiden sisällä lapset voivat toimia. Näiden perusteltujen ja yhdessä sovittujen rajojen avulla lapset ja nuoret tuntevat turvallisuutta ja luottamusta yhteisöön luoden näin edellytykset onnistuneelle kasvatukselle. (Kaipio 1999, 216.)

Yhteisöllisyys ilmenee sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa tietoisuutena kasvatuksellisesta toiminnasta, johon kuuluvat arvot ja ihmiskäsitys sekä luottamus ja toisten kunnioittaminen. Toiminnalla on pedagogisessa mielessä selkeä johtajuus ja toimintaa leimaa yhteistoiminnallisuus, vastavuoroisuus ja vastuullisuus. Yhteisö kannustaa oppimiseen ja on keskustelevalta, pohtiva ja ratkaisuja etsivä. Kokemuksista keskustellaan ja palautteen antamiseen kannustetaan, koska se nähdään mahdollisuutena jatkuvaan kehitykseen. (Koistinen 2003.) Suunnitelmallisen hevostoiminnan avulla on mahdollista tavoittaa yhteisöllisyyden, vertaistuen ja yhteenkuuluvuuden tunteet sekä kehittää keskittymiskykyä ja omaa itsetuntoa (Ström 2008).

Yleisesti ratsastus nähdään kilpailu- ja urheilupainotteisena toimintana. Tosiasiassa se on monille lapsille ja nuorille ensisijaisesti yhteisöllistä toimintaa, johon hevoset kuuluvat olennaisena osana. Tänä päivänä talliyhteisö voikin olla ainoa yhteisö, johon lapsi tai nuori kuuluu perheensä lisäksi. Toiminta hevosalleilla on kokonaisvaltaista sekä osallistavaa ja siihen voi osallistua monella tapaa. (Koistinen 2005, 3–4.)

Toiminnallisuus

Talliyhteisössä sosiaalipedagoginen toiminta merkitsee luovan toiminnan mahdollisuutta, joka johtaa yksilön kehittymiseen ja kasvuun. Toiminta on aina vastuullista ja johdettua, jotta se olisi turvallista. (Koistinen 2003.) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu yksilön haluun toimia tallilla ja kokemukseen, jonka oma

toiminta synnyttää. Toiminta sisältää kaikki tallilla tapahtuvat asiat, kuten hevosen hoidon, ruokinnan, liikunnan ja talliympäristöstä huolehtimisen. (Seppälä 2009a, 1.)

Yksilön kannalta toiminnallisuus on matka minuuteen ja toiminta hevosten kanssa auttaa tunnistamaan omat kyvyt ja rajat. (Koistinen 2003.)

Toiminnallisuus mahdollistaa aidon vuorovaikutuksen ja antaa mahdollisuuden purkautua myös ei verbaalisesti, näin helpottaen niitä lapsia ja nuoria, joilla on vaikeuksia keskustella asioista. Toiminnallisuuden kautta mahdollistetaan myös luonteva yhdessäolo ja rakennetaan yhteisöllisyyttä, jossa jokaisella on paikkansa ja tehtävänsä. (Kaarlela 2005, 54.)

Elämyksellisyys

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnassa korostuu yhteisöllisyyden ja toiminnallisuuden lisäksi elämyksellisyys, jolla on yhtymäkohtia seikkailu- ja elämyspedagogiseen ajatteluun. (Koistinen 2005). Seikkailu- ja elämyspedagogisten toimintamuotojen koetaan soveltuvan hyvin silloin, kun pyrkimyksenä on kasvattaa syrjäytymisvaarassa olevien subjektiutta ja elämänhallintaa. (Hämäläinen 1998, 164.) Tärkeitä emotionaalisia motivaatiotekijöitä oppimisessa ovat mm. jännityksen, kauneuden, turvallisuuden, tunnelman ja dramatiikan kokeminen. Nämä elementit toteutuvat niin sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa kuin elämyspedagogiikassakin. (Huhta 2009.) Elämykset toimivat myös ärsykkeinä ja ne avaavat ihmisen mieltä ja synnyttävät luovia prosesseja. Elämyksellinen toiminta synnyttää usein positiivisia tunteita, esimerkiksi onnistumisen tunteet ja omien rajojen rikkomisen tuottavat mielihyvää. Näiden avulla ihminen voi saada voimavaroja arkisiin haasteisiinsa. (Kiiski 1998, 109, 113- 114.)

Elämyksellisyys hevostoiminnassa vapauttaa siihen osallistuvan lapsen ja nuoren hetkeksi arjesta ja antaa hyvien kokemusten kautta voimia arjen kohtaamiseen. Elämyksellisyiden kautta saadaan aikaiseksi myös erilaisia tunteita ja mahdollisuus tunnistaa niitä. Monesti elämyksellisyys sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa voi olla tärkeä motivoiva tekijä. Kun jokin tuottaa suurta iloa ja onnistumisen tunteita, siihen jaksaa panostaa, vaikka se myös tuottaisi toivottomuutta ja kiukkua. (Kaarlela

2005, 54.) Elämykset siis auttavat ihmistä yhdistämään oman fyysisen olemuksen tunteen sekä järjen ongelmanratkaisun välineiksi.

Voimaantuminen

Puhuttaessa ihmisen omasta osuudesta hyvinvointinsa muotoutumiseen, käytetään useimmiten sellaisia ilmauksia kuin osallisuus, elämänhallinta, vaikuttamismahdollisuudet ja voimaantuminen (Iija 2009, 105). Kun yksilö pyrkii voimaantumaan, hän tavallisesti haluaa opetella itsensä ja asioiden kontrollia sekä hallintaa. Onnistuneen voimaantumisprosessin myötä ihmisellä on mahdollisuus kehittyä itsenäiseksi ja riippumattomaksi. Kuitenkin niin, että luottamus keskinäiseen, ihmisten väliseen riippuvuuteen kasvaa. Voimaantumisprosessi on yksilössä itsessään käynnistyvä prosessi, eikä se käynnisty muiden käskemänä. Kuitenkin ulkopuolisilta saatu tuki voi edesauttaa voimaantumisprosessia, tehdä siitä monipuolisempaa ja sen avulla voi saada myös tervetullutta palautetta toiminnastaan. Voimaantumisen vahvistuessa myös ihmisen osallistuminen erilaisiin asioihin lisääntyy ja tämän kautta hänelle tarjoutuu lisää uusia tilanteita, joissa arvioida ja kehittää voimaantumistaan. (Heikkilä & Heikkilä 2005, 14, 29, 30 – 31.)

Meille jokaiselle tunne omasta yksilöllisestä arvosta on tärkeää ja jotta voimme toimia yhteisössä itseemme luottaen, tarvitsemme itseluottamusta. Jos ihminen tuntee itsensä kykenemättömäksi ja riittämättömäksi ja aliarvioi muutoinkin itseään ja omia kykyjään, on esimerkiksi syrjäytymisen uhka todellinen - ainakin ihminen voi tällöin henkisesti huonosti. Konkreettisesti voisikin ajatella niin, että jos et itse arvosta itseäsi, on hankalaa kuvitella tilannetta, jossa tuntisit tai uskoisit toistenkaan arvostavan sinua. Kun itseluottamus, omanarvon tunne ja itsekunnioitus kasvaa, voi saada rohkeutta ottaa askelia eteenpäin – kohti toisia ihmisiä ja vuorovaikutusta. Onnistumisen kokemukset niin vuorovaikutuksen tasolla toisten ihmisten kanssa, kuin kokemukset jonkin asian tai tekemisen onnistuessa, kasvattavat voimaantumisen tunnetta ja sitä kautta myös itseluottamusta.

3.5 Talliyhteisön sekä hevosen merkitys sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa

Sosiaalipedagogisen talliyhteisön tekee kasvatukselliseksi yhteisöksi sen avoimuus ja vuorovaikutuksellisuus, jossa aikuinen on jatkuvasti läsnä ja tarvittaessa ohjaa toimintaa. Tallin toiminta on turvallista, kun sovittuja sääntöjä noudatetaan. Hevosen ainutlaatuinen kyky yhteistyöhön ihmisen kanssa antaa mahdollisuuden oppia paitsi enemmän hevosesta, myös ihmisen omista tunteista. Hevosen kanssa voi harjoitella selkeää kehonkieltä, mielenrauhaa, toisen huomioon ottamista sekä kunnioitusta toisia ja myös itseään kohtaan. (Ström 2008.) Hevostoiminnan kautta talliyhteisö pyrkii tietoisesti antamaan vastuuta asiakkaalle, huomioiden tietenkin tarkoin hänen ikänsä sekä omat edellytykset toimia. Hevostoiminta sisältää kaikenlaista tallilla liittyvää toimintaa. Tärkeitä tehtäviä ovat mm. hevosenhoito, ruokinta, liikunta ja kaikkalainen talliympäristöstä huolehtiminen. Keskipisteenä tallilla halutaan olevan hevosen hyvinvointi. (Huhta 2009.) Eläimen hoitaminen ja sen hyvinvoinnista huolehtiminen opettavat vastuunkantamista ja välittämistä. Hevonen on myös suora ja rehellinen kasvattaja, se ei mielistele tai taktikoi vaan antaa suoran palautteen oikeista toimista heti. (Peltonen 2008.) Kun toimitaan niin, että hevosen puhtaudesta, oikeanlaisesta terveellisestä ravinnosta, säännöllisistä ruoka-ajoista, riittävästä liikunnasta ja levosta huolehditaan, halutaan näyttää myös asiakkaalle mistä hänen oma hyvinvointinsa koostuu. Talliyhteisön toivotaan myös opettavan vuorovaikutustaitoja ja tunteiden tunnistamista. (Seppälä 2009a, 1.)

Talliyhteisössä toiminta tarjoaa mahdollisuuden tunnistaa omia tunteita ja auttaa löytämään niille sanat. Suruakin voi hevosen avulla käsitellä. (Peltonen 2008.) Hevoselle on helppo puhua. Se on aina puolueeton ystävä, joka jaksaa kuunnella niin ilot kuin surutkin. Kun hevoselle saa purkaa tunteitaan ja ajatuksiaan eikä kukaan keskeytä tai kommentoi vastaan, voi puhumalla saada purettua pahaa mieltään ja suruaan pois. Hevosen kautta voi peilata myös omia mielialojaan, sen ilmeiden ja eleiden kautta voi ikään kuin kertoa omasta itsestään. Lajitovereidensa perään ikävöivän, hirnuvan hevosen kautta voi esimerkiksi nähdä oman yksinäisen itsensä: tunnistaa sen tunteen, että varmaan myös tuo hirnuva hevonen on yksinäinen ja kaipaa kaveria, ihan niin kuin minäkin. Hevonen voi antaa siis monin tavoin lohtua, kun sen

kanssa on mahdollista samaistua erilaisiin tunnetiloihin. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan parissa on mahdollisuus luoda myös turvallisia kontakteja tallilla työskenteleviin aikuisiin ja toiminta vaatiikin aina kokeneen aikuisen läsnäoloa. Tallilla ollessa toiminnan tulee olla rakentavaa ja sisältää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan pääajatuksen – pelkästään tallilla oleilemalla ei tavoiteta oikeaa toiminnansisältöä. (Pitkänen 2008, 47.)

Toiminnassa tulee olla pedagoginen ja toiminnallinen johtaja, jonka tehtävänä on yhdessä muiden yhteisössä olevien kanssa määritellä selkeät tavoitteet toiminnalle ja huolehtia tavoitteiden toteutumisesta. (Koistinen 2005, 5-7.) Koska ohjaajan työ on vastuullista ja toisinaan myös henkisesti raskasta, tulee hänen huolehtia omasta hyvinvoinnistaan ja jaksamisestaan. Huolehtimalla itsestään ja huomioimalla omia tarpeitaan, hän voi edesauttaa myös työssään jaksamista sekä mahdollistaa turvallisen ja laadukkaan tuen ja ohjauksen asiakkailleen. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ohjaajan rooli on varsin merkittävä: hän ei pakota tai painosta asiakasta oppimaan tai kehittymään, vaan hän ohjaa ja tukee ihmistä itse löytämään omat voimavaransa. Lisäksi hän ohjaa tilanteita niin, että ne ovat niin ihmiselle kuin hevosellekin turvallisia. Ohjaaja on ikään kuin mahdollistaja ja kanssakulkija asiakkaan kanssa, kun hän itse kulkee kohti omaa kehittymistään tai kuntoutumistaan. Lisäksi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan rooli tallilla on olla myös esikuvana siinä, kuinka hevosta käsitellään, kohdellaan ja kuinka siihen suhtaudutaan. Omalla käytöksellään ohjaaja pystyy antamaan esimerkiksi mallin siitä, että hevosta tulee arvostaa ja kohdella oikein. Se on tunteva, elävä ja arvokas yksilö joka ansaitsee tulla kohdelluksi hyvin. Jo tämän viestin osoittamisen onnistuessa hevosen kautta, ohjaaja tekee arvokasta ja merkityksellistä työtä – hän antaa lapselle mallin siitä, että myös jokainen ihminen on arvokas ja jokaista tulee kunnioittaa sekä kohdella hyvin.

Talliympäristön ja muiden toiminnan parissa olevien ihmisten avulla on mahdollista opetella yhteisiä, talliyhteisön sääntöjä. Myös tiettyjen rajojen opettelemista sekä vaikeiden tunteiden kohtaamista ja sietämistä on mahdollista harjoitella yhteisössä. (Pitkänen 2008, 47.) Tallilla kukaan ei voi toistuvasti toimia itsekkäästi, äkkipikaisesti tai mielivaltaisesti. Talliyhteisössä jokaisen tulee ottaa toiset huomioon ja muistaa myös, että talli on hevosen koti, jossa tulee käyttäytyä sen kotirauhaa kunnioittaen. Tallilla ei voi siis huutaa, juosta, sotkea tai käyttäytyä aggressiivisesti. Yhdessä, kaikille

samassa ja tasavertaisessa ympäristössä toimimalla voidaan luoda paikka, jossa jokaisella on mahdollisuus omaan tahtiinsa kehittää henkilökohtaisia taitojaan.

Hevosen koetaan symboloivan voimaa, energiaa, suuruutta ja viettejä. Näiden ominaisuuksiensa lisäksi se on kunnioitusta herättävä eläin, joka mukautuu ihmisen tahtoon ja ohjailuun. Se pystyy olemuksellaan, ruumiinlämmöllään, pehmeällä karvallaan ja ystävällisellä olemuksellaan luomaan tunteen siitä, että sen hyvinvoinnista haluaa pitää huolta ja kantaa vastuuta. Hevonen on pyyteetön ja rehellinen ystävä. Se ei syrji taitojen, ulkonäön, taustan, vamman tai muun perusteella, vaan se suhtautuu jokaiseen tasavertaisesti. Näin ollen se pystyy tarjoamaan korjaavan kokemuksen esimerkiksi kehitysvammaiselle tai ihmissuhteissa haavoittuneelle ihmiselle. Hevonen toimii kuitenkin aina niin, että se odottaa myös itseään kohdeltavan hyvin. Siltä saa välittömästi aidon palautteen. (Huhta 2009.) Jos ihminen on hermostunut ja kiihtynyt, myös hevonen muuttuu levottomaksi, häntä alkaa heilua ja hevonen liikehtii hermostuneesti. Hevosella on hämmästyttävä kyky huomata ihmisen mielentila. Kun ihminen rauhoittuu, yleensä myös hevonen rentoutuu. Hevosen avulla pystyy siis helposti tunnistamaan omia tunteitaan ja myös ikään kuin peilaamaan niitä. Lisäksi tunne siitä, kun iso eläin rauhoittuu omaa käyttäytymistä muuttamalla, voi antaa ihmiselle hienon onnistumisen kokemuksen ja näin ollen kasvattaa myös itsetuntoa.

Hevonen käyttäytyy laumassa hyvin samalla tavoin, kuin ihminen käyttäytyy yhteisössä. Tämän piirteen vuoksi hevoslauman ja ihmisyhteisön käyttäytymistä voidaan peilata toisiinsa. Päällimmäisinä asioina hevosta ja ihmistä yhdistävistä asioista voidaan pitää sosiaalisuuttamme ja emotioitamme. Me molemmat saamme mielihyvää, kun koemme olevamme yhteisön jäseniä, hoivaamme jälkeläisiämme ja myös siitä, kun meillä on fyysinen ja psyykinen vuorovaikutus perheyhteisöömme. (Pitkänen 2008,46, 98.) Hevosen ainutlaatuinen kyky yhteistyöhön ihmisen kanssa antaa mahdollisuuden oppia paitsi enemmän hevosesta, myös ihmisen omista tunteista. Hevosen kanssa voi harjoitella selkeää kehonkieltä, mielenrauhaa, toisen huomioon ottamista sekä kunnioitusta toista ja myös itseään kohtaan. (Ström 2008.) Hevosen kanssa toimiessa ja tallitöiden keskellä voi olla huomattavasti helpompaa alkaa puhua mieltä painavista asioista. Hevonen ja talliympäristö voivat aivan kuin johdatella halun ja kykyyn avautua hankalista asioista. Kun on konkreettista tekemistä, eikä vain istuta paikoillaan ja puhuta, voi tilanteet olla luonnollisempia arkojen asioiden esille ottamiselle. Myös

hevosen tekemisiä seuraamalla tai jopa matkimalla voi löytyä tie kohti hukassa olleita sanoja. Samoin hevosen tekemisiä selittämällä saattaa yllättäen löytyä sanat, joilla kuvailla omia tuntemuksia ja ajatuksia.

Hevosen luonteeseen ja sen käyttäytymiseen ihmisen kanssa toimiessa vaikuttaa paljon sen saama kohtelu. Mikäli hevosta on kohdeltu eettisesti oikein, se toimii yleensä pienin avuin, luottavaisesti, halukkaasti, ystävällisesti ja se on ihmisen kanssa yhteistyöhaluinen (Pitkänen 2008, 48). Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa hevosen tulee omata tietynlainen luonne ja osaamistaso. Sen tulee olla hyvähermoinen, utelias ja kiltti. Hevosen ei tarvitse olla esimerkiksi koulutettu ratsu, vaan riittää, että se osaa perusasiat ja käyttäytyy ihmistä kunnioittaen. Tällaisen hevosen kanssa toimimalla pystytään luomaan turvallinen perusta yhteistyölle ja voidaan mahdollistaa mielekäs vuorovaikutus hevosen ja ihmisen välille (Seppälä 2009a, 3).

Koska hevonen on herkkä eläin joka aistii tunnetiloja ja toimii vaistojensa varassa, on sosiaalipedagogisen hevostoiminnan parissa työskentelevien hevosten tekemä työ niille erityisesti henkisesti vaativaa työtä. Näin ollen, jotta toiminta tallilla olisi laadukasta ja kaikki osapuolet huomioon ottavaa, oleellisena osana hevosen hyvinvoinnin huolehtimisessa tulee muistaa myös sen saama riittävä lepo asiakkaiden käyntien jälkeen.

3.6 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteet

Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan sisältyy useanlaisia tavoitteita ja pyrkimyksiä, joilla halutaan edesauttaa ja tukea asiakkaan hyvinvointia. Toiminnan avulla halutaan muun muassa tukea tunneilmaisun vahvistumista; omien tunteiden, kokemusten ja ajatusten ilmaisemista. Toiminta tallilla tukee ryhmävuorovaikutustaitojen sekä itsetunnon vahvistumista. Yhdessä talliyhteisön kanssa toimimalla voi oppia myös sietämään erilaisia elämään kuuluvia pettymyksiä. (Häikiö 2012.)Pienetkin vastoinkäymiset voivat pikkuhiljaa opettaa kohtaamaan negatiivisia tunteita. Esimerkiksi aikuinen voi kertoa lapselle, että tänään jokin toiminta tallilla tehdään eri tavoin kuin oli aluksi suunniteltu – ratsastamaan ei ehkä päästäkään, jos hevonen on sairastunut. Lasta peruuntunut ratsastuskerta voi harmittaa paljon, mutta kertomalla ja

tarkoin perustelemalla häntä voidaan ohjata myös tuntemaan empatiaa toista elävää olentoa kohtaan. Hän oppii ymmärtämään, että hevosella on myös tunteet ja sen täytyy saada levätä, jos se on kipeä – aivan kuten ihmisenkin.

Tallille tullessaan lapsella on mahdollisuus opetella kodista lähtemistä ja kodin ulkopuolella toimimista. Aralle ja ujoille lapselle kodista lähteminen voi olla suuri kynnys ylistettäväksi, mutta jos kodista lähtiessä tietää pääsevänsä mieluisaan ja turvalliseen ympäristöön, toimii talli lähtemiseen motivoivana asiana. Talliympäristö voi tarjota lapselle mahdollisuuden turvalliseen, kodin ulkopuoliseen ”kiinnittymispintaan” ja tätä kautta myös mahdollisuuden oppia omana itsenään toimimista eri yhteisöissä. (Häikiö 2012.) Kun talliyhteisö ja tallilla tapahtuva toiminta käy tutuksi ja siellä käydessä oppii uutta sekä saa monella tapaa onnistumisen tuntemuksia, tarjoutuu lapselle mahdollisuus saada itsevarmuutta ja uskoa siihen, että hän osaa ja onnistuu myös talliympäristön ulkopuolellakin.

Sosiaaliset taidot, toiminnanohjaus ja oma-aloitteisuus vahvistuvat myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan myötä (Häikiö 2012). Kun talliyhteisössä toimii tutut ja turvalliseksi koetut ihmiset ja eläimet, syntyy sosiaalisten taitojen oppimiselle otollinen tilaisuus. Jotta yhteistyö toimii ja on turvallista, on jokaisen otettava muut huomioon – toisten mielipidettä on kuunneltava ja sitä on myös opeteltava kunnioittamaan. Toisaalta tallilla voi tavata hyvin erilaisia ihmisiä, niin fyysisiltä kuin henkisiltäkin ominaisuuksiltaan. Kohtaamalla ja toimimalla erilaisten ja – näköisten ihmisten kanssa, saa tilaisuuden harjoitella sosiaalisia taitoja sekä toisen ihmisen kunnioittamista. Kun jokaista kohdellaan tallilla tasa-arvoisesti ja jokainen saa kokea olevansa arvokas yksilö omana itsenään, on mahdollisuus oppia sekä itsensä, että toisten ihmisten kunnioittamista.

Arkuus ja jännittäminen vuorovaikutustilanteissa voi vähentyä, kun kohtaa muita toiminnan parissa olevia ihmisiä. Tällöin voi nähdä myös oman tilanteensa ja elämänsä ikään kuin eri kantilta. Lisäksi tieto siitä, että jollakin toisella tallilla kävijällä voi olla samankaltaisia ongelmia kuin itsellä on, voi olla helpottava tieto. Tallilla toimiessa on otettava aina hevonen ja sen paras huomioon. Hevosen hoitoon liittyvät asiat ja toiminnot ovat yleensä päivittäin samanlaisina toistuvia rutiineja. Kun yhdessä hoidetaan eläintä, sitä puhdistetaan, ruokitaan ja sen kanssa liikutaan, oppii ohjaamaan

paitsi hevosta myös omaa toimintaansa. Kun tutut rutiinit hevosen hoidossa toistuvat ja niistä saa eläimen tyytyväisen olemuksen kautta onnistumisen kokemuksia, syntyy myös halu toimia oma-aloitteisesti. Kaikki onnistumisen kokemukset johdattavat kohti omaa halua ja rohkeutta toimia itsenäisesti.

Tärkeänä osana toiminnassa on myös lapsen keskittymiskyvyn vahvistuminen ja tarkoituksenmukaisen toiminnan vahvistuminen (Häikiö 2012). Jotta toiminta tallilla olisi turvallista niin ihmiselle kuin eläimellekin, tulee hevosen läheisyydessä keskittyä siihen mitä tekee. Jos liikkuu ja äänтелеe äkkipikaisesti, voi säikäyttää suuren eläimen. Hevosen kanssa toimiessa tulee myös huomioida niiden herkkä kyky vaistota ihmisen mielentilat. Ne esimerkiksi huomaavat herkästi jos ihminen käyttäytyy hermostuneesti tai hänen ajatuksensa ovat vain muualla. Hevonenkaan ei koe tällöin oloaan miellyttäväksi. Yhteistyö ei suju toivotusti, ennen kuin ihminen rauhoittuu. Jos ihmisen olemus on rauhallinen, yleensä myös hevonen on tällöin yhteistyöhaluisempi. Tarkoituksenmukaisen toiminnan vahvistumisen avulla halutaan tarjota yksilöllistä tukea jokaisen omiin tarpeisiin. Yksilöllisyys ja omaan tahtiin eteneminen kuuluvat toiminnan ydinajatuksiin. Jokaisen halutaan ajan edetessä itse löytävän itsestään voimavaroja, jotka ovat aikaisemmin olleet vähissä tai kateissa.

Talli tarjoaa myös monenlaisia hyviä mahdollisuuksia erilaisten aistiyliherkkyyksien siedättämiseen, tallilla kun on aina omat tuoksunsa ja hajunsa. (Häikiö 2012). Heinä ja kuivikkeena käytettävät sahanpurut tuoksuvat hyvälle, mutta lannan haju voi joidenkin mielestä olla voimakas. Puhdas, hoidettu hevonen ei kuitenkaan koskaan haise pahalle. Hevosen puhtaudesta huolta pitämällä tarjoutuu myös hieno mahdollisuus ymmärtää omankin puhtauden merkitys. Jos taas aistiyliherkkyys esiintyy esimerkiksi kosketukseen liittyvissä asioissa, voi hevosen lämpimän, sileän ja pehmeän karvan koskettaminen tuntuakin miellyttävältä. Kun hevosen hirnuu, sen ääni voi olla voimakas. Erilaisiin ääniin tottuminen ja siedättyminen voi siis myös tapahtua tallilla toimiessa (Häikiö 2012).

Tallilla toimiessa on mahdollista oppia ja vahvistaa itseilmaisua sekä omien tarpeiden ja kykyjen tunnistamista (Häikiö 2012). Oman mielipiteen ilmaisua tutussa porukassa on mahdollista harjoitella ja toisaalta oman osaamisen ja oppimisen voi kyetä tunnistamaan, kun toimitaan yhdessä. Myös muilta saatu palaute auttaa näkemään ja

huomaamaan oman tilanteen edistymisen. Palautteen saaminen ja itsekin oman onnistumisen huomaaminen ovat varmasti palkitsevia kokemuksia. Toiminnan kautta halutaan lapsen itsensäkin huomaavan ja tunnistavan ne seikat, joihin hän tarvitsee tukea ja kannustusta. Jos lapsi itse oppii ymmärtämään toiminnasta syntyvän hyödyn ja hyväolon tunteen, hän motivoituu myös toimintaan paremmin.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta haluaa tarjota lapselle itselleen tärkeää ja merkityksellistä toimintaa (Häikiö 2012). Tallille tullessa lapselle tarjoutuu mahdollisuus siirtää ikävät ja hankalat asiat taka-alalle ja keskittyä omaan aikaan ja omaan osaamiseen. Talli on kaikille puolueetonta maaperää, jossa jokainen on tasavertainen. Kun tallilla ollessa tulee keskittyä hevoseen, saa tuntea hetkenkään verran olevansa huoleton ja olo on helpompi, siellä oppii uutta ja saa onnistumisen kokemuksia sekä löytää ehkä ystäviä, on helppoa uskoa että toiminnasta tulee lapselle mieluisaa ja tärkeää. Tallilla ollessa lapselle tarjoutuu omaa merkityksellistä toimintaa ja aikaa. Ihanteena olisi tilanne, jossa lapsi tallilla toimimalla saisi aivan kuin hovin kautta apua ja tukea omaan tilanteeseensa.

4 TOIMINTATUTKIMUKSEN AINEISTON ANALYYSI JA TULOKSET

4.1 Tutkimustulosten luotettavuus

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija on itse keskeisessä asemassa ja hän joutuu jatkuvasti pohtimaan tekemiään ratkaisuja sekä hänen tulee kyetä vakuuttamaan lukijansa. Tällöin tehtävän tekijä joutuu ottamaan sekä kantaa analyysin kattavuuteen, että tekemänsä työn luotettavuuteen. Laadullista tutkimusta tehdessä mahdollistuu vapaa liikkuminen aineiston analyysin, tehtyjen tulkintojen ja tutkimustekstin välillä, siten myös luotettavuuden kysymys rakentuu eri tavoin kuin esimerkiksi kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa itse luotettavuuden käsite sisältää uskottavuuden, siirrettävyyden, varmuuden ja vahvistettavuuden käsitteet. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa voidaan ajatella tutkijan olevan itse pääasiallisin luotettavuuden kriteeri ja luotettavuuteen liittyvä arviointi kohdistuukin koko tutkimusprosessiin. Tämä tulosten syntymiseen liittyvä asia tekee kvalitatiivisesta tutkimuksesta henkilökohtaisen ja tutkijan omaa pohdintaa sisältävän. (Eskola & Suoranta 2005, 208–213.)

Mielestämme aineistonkeräysmenetelmämme ovat olleet riittäviä ja koemme saaneemme erittäin paljon empiiristä aineistoa havainnoimalla toimintaa ja Piiä haastatteleamalla. Tutkimuksessamme ei ole ollut tarkoituksena tilastolliset yleistykset, vaan olemme halunneet kuvata ja ymmärtää sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja samalla kokeilla yhden työmenetelmän toimivuutta kentällä. Tässä työssä olemme huolehtineet uskottavuuden toteutumisesta tehden tarkkaa selontekoa tutkimuksen etenemisestä. Olemme halunneet pitäytyä tarkasti tutkimuksemme aiheessa, mutta kuitenkin käsitellä siihen liittyviä asioita ja tekijöitä monipuolisesti. Uskomme työmme uskottavuuteen vaikuttavan myös laajan pohdintamme aiheesta sekä rehellisen myöntämisen huomatessamme alkuperäisen tutkimussuunnitelman asettamat ongelmat. Aiemmat tutkimukset liittyen voimannuttavaan valokuvaamiseen taas toivat esille tutkimuksen varmuuteen ja vahvistettavuuteen liittyviä asioita. Lisäksi opinnäytettä

tehdessä olemme hankkineet asianmukaisesti kaikki tutkimustehtäväämme varten tarvittavat tutkimusluvut.

Tätä opinnäytetyötä tehdessä olemme pitäneet selviönä sitä asiaa, että keräämme vain sellaista tietoa joka on tehtäväämme varten oleellista. Käsittelimme lasten henkilökohtaisia tunteuksia ja ajatuksia ja mielestämme oli erityisen tärkeää pystyä rajaamaan kerättyä tietoa. Jotkin esille tulleet asiat ovat olleet lapsen yksityisyyteen kuuluvia ja arkaluonteisia. Nämä esille tulleet asiat olemme tienneet olevan lapsen elämään, arkeen, ajatuksiin, käyttäytymiseen ja tunteisiin vaikuttavia, mutta koska me emme olleet nyt tutkimassa juuri näitä asioita, rajasimme ne käsittelystä pois. Tehtävänämmä kun oli keskittyä tutkimaan valokuvaamisen viemistä työmenetelmänä sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan ja sitä kautta tarkastella lapsen tunteuksia itse toiminnasta.

Olemme työstäneet tekstiä kautta opinnäytetyön teon niin, että työskentelyssämme pääarvona ovat kulkeneet omat henkilökohtaiset arvomme. Olemme halunneet tuottaa ehdottoman luottamuksellista tietoa niin, että pystymme myös vastaamaan kirjoittamistamme teksteistä ja tutkimustuloksista. Omat tutkimus- ja kirjoitustyyliimme ovat aina olleet syvällisen pohtivia ja teksteissämme näkyy helposti myös henkilökohtaiset tunteukset. Näiden seikkojen esiintymisen olemme tienneet kuuluvan kvalitatiiviseen tutkimukseen.

Koko opinnäytetyöprosessin ajan olemme tiedostaneet ehdottoman vaihteluvallisuuden. Eettisyyteen liittyvät asiat olemme kokeneet erittäin merkityksellisiksi ja olemmekin nostaneet nämä asiat esille omassa kappaleessaan 2.4 Tutkimuksen eettiset kysymykset.

4.2 Aineiston analyysi

Jotta toimintatutkimuksemme tutkimustulokset voidaan esittää oikeassa valossa, on tärkeää tiedostaa, että tuloksemme ovat vahvasti sidoksissa juuri tähän toimintaympäristöön, toiminnanohjaajaan ja kohderyhmään. Olemme myös huomanneet opinnäytetyön teon aikana, että sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa voi olla eroja

toimijoiden kesken jo siinä kohtaa, onko heidän tallinsa perinteistä hevostoimintaa vai lännenratsastuksen ideologiaa toteuttava. Foksilan tallilla toiminnanohjaajan aikaisempi valokuvaukseen liittyvä ammatti on myös ollut asia, joka on varmasti vaikuttanut saamiimme tuloksiin.

Valokuvaamista toteutettiin niin, että lapset kuvasivat itse tai olivat kuvattavina. Kuvaus hetkinä lapset olivat esimerkiksi tallilla tekemässä normaaleja hevosenhoito toimiaan tai vain oleilivat leirillä yhdessä. Kuvia otettiin myös niin, että selkeästi määriteltiin kuvattava aihealue. Esimerkiksi niin, että Pia pyysi lapsia kuvaamaan jotakin sellaista, mikä on heidän mielestään kaunista, rumaa, mielenkiintoista tai tärkeää. Mahdollista oli myös ottaa kamera ja kuvata aivan vain intuition mukaan – mitä halusi, miltä tuntui tai mitä kuvalla milloinkin halusi kertoa. Voimauttavan valokuvauksen menetelmässä nähdäänkin kuvausprojektien antavan intuitiolle ja luovuudelle suuren sijan, mutta niissä on aina mukana tavoitteellisuus eli se, mitä haluaa tehdä näkyväksi. Menetelmän ajatuksena on, että sen hoidollinen ja pedagoginen perustehtävä on asiakkaan tukeminen identiteettityössä. (voimauttavavalokuva.net 2012.) Pia kertoi, että näitä otettuja valokuvia kuvasi hyvin ilmaisu ”ratkaiseva hetki”. Tällöin kuvat olivat todella aitoja ja spontaaneja, niissä näkyi se, mikä oli lapsesta juuri sillä hetkellä mielenkiintoinen asia. Lapset saivat myös halutessaan ohjata Piaa ja määritellä mitä hän kuvasi. Tällöin he saattoivat olla siis myös itse kuvauksen kohteena, mikäli halusivat ja saivat rajata mitä kuvassa näkyi ja mitä ei.

Pia näkee, että kuvaaminen on luonteva tapa lapselle tallentaa muistoja, ympäristöjä, tärkeitä tapahtumia, tunteita ja ihmisiä. Kuvien kautta lapselle mahdollistuu ikään kuin kiinnittymispinta tilanteisiin ja tapahtumiin. Näitä tilanteita ja tunteita tarkastelemalla sekä niistä puhumalla voi kuva olla mahdollistamassa voimaantumisen ja vahvistumisen tunteita. Koska nykyään lähes jokaisella on kamera esimerkiksi matkapuhelimessa, on valokuvaaminen myös lapsilla luonteva tapa kertoa omasta elämästä. Valokuva mielletään nykyisin arkipäiväiseksi asiaksi ja spontaanien kuvien ottaminen on mahdollista. (Mannermaa 2000, 62 - 64.) Itse valokuvaaminen on toimintana helppoa ja tilanteiden ikuistaminen sen vuoksi vaivatonta. Kun valokuvaaminen on teknisesti helppoa, on valokuva myös helposti käytettävissämme. Valokuva itse taas antaa mahdollisuuden kertoa asioita, joita ei osaa tai pysty kertomaan sanoin. Valokuvalla on kuin kyky sanoittaa tunteita ja ajatuksia.

Lapset pitivät valokuvaamista tallilla hauskana ideana ja toimintana sekä suhtautuivat itse valokuvaamiseen pääsääntöisesti hyvin. Kenenkään mielestä valokuvaamis-ideaan osallistuminen ei ollut negatiivinen kokemus. Yleiseen viireystasoon ja innostumiseen saattoi tietenkin toisinaan vaikuttaa useanlaiset tekijät – esimerkiksi huonosti nukutun yön jälkeen on jokaisen hankala innostua tai olla toimelias. Tällöin kuvaamiseen aloittamiseen tarvitsi ehkä tukea tai sitten oli viisainta vain laittaa kamera pois ja sopia, että jatketaan asiaa toisella kertaa. Loppujen lopuksi lapset ottivat kuvia kuitenkin todella paljon, yhteensä useita satoja. (Häikiö 2012.)

Erittäin tärkeää valokuvaamisen ja kuvien tulostamisen jälkeen oli käydä läpi otettuja kuvia. Jokainen sai itse päättää vielä selatessaan kuvia tietokoneelta, mitkä kuvat ja miksi lopulta tulostetaan. Tässäkin vaiheessa lapsilla oli siis mahdollisuus vielä vaikuttaa siihen, mitkä kuvat ja mitkä tunteet sekä aiheet nostetaan näkyviksi. Kuvia lapset katselivat ja valitsivat rauhassa kahdestaan Pian kanssa. Tällöin oli mahdollista puhua kuvasta – mikä kuvassa oli lapsen mielestä tärkeää ja mitä hän halusi kuvasta itse kertoa. Kuvia läpikäymällä oli mahdollista tuoda omia, kuvan herättämiä tunteita esiin. Kuvien läpikäyminen oli tärkeää, jotta kukaan ei joutunut jäämään ehkä jonkin kuvassa esiintyvän hankalan asian kanssa yksin.

Lasten kanssa kuvia läpikäydessä kävi helposti ilmi se, milloin käsiteltiin hankalia ja henkilökohtaisia asioita. Kun lapsi itse oli valinnut esille otettavaksi kuvan, joka kuvasti esimerkiksi koettua kiusaamista, yksin jäämistä tai sitä, että hän koki olevansa jotenkin erilainen, otti aikaa ennen kuin kuvasta pystyi kertomaan. Kuitenkin tuntui hienolle, kun lapsi oli itse tietoisesti halunnut nostaa esiin juuri tuollaisen, hankalaa asiaa esittävän kuvan. Ymmärsimme, että vaikka asia satutti ja se tuotti lapselle mielipahaa, hän halusi nyt kuvien kautta, ikään kuin niiden avustamana kertoa tunteistaan. Kuvat pystyivät rohkaisemaan lasta puhumaan ikävistä asioista, ne todellakin tuntuivat antavan sillan kohti oikeita sanoja ja avautumista. Jotkin kuvat onnistuivat luomaan uudenlaisia ajatuksia asioista ja lasten välille syntyi niistä keskustelua.

Jos valokuvia katsellaan, käsitellään ja niistä keskustellaan esimerkiksi ryhmässä, on mahdollista että toisten tulkinnat kuvasta voivat korjata omaa ehkä vahingollistakin

käsitystä itsestä ja omasta todellisuudesta. (Mannermaa 2000, 62 - 64.)Lapset vaihtoivatkin viisaasti näkemyksiään valokuvista. Esimerkiksi yksi heistä sanoi kuvastaan, ettei ole siinä kovinkaan kaunis. Hetken mietinnän jälkeen yksi pojista kokosi äärettömän hienosti oleellisimman yhteen ja kertoi, että hänen mielestään ei ole tärkeää se miltä näyttää, vaan tärkeintä on se, minkälainen ihminen on sisältäpäin. Tällaiset viisaudet lapsen suusta saivat meidät joka kerta mykistymään. Samainen poika valitsi itselleen tärkeäksi valokuvan, jossa näkyi vain osa Matti-nimisen hevosen poskea ja sen raukea silmä. Kysyimme miten tämä kuva syntyi. Poika vastasi, että kun hän kuvasi hevosta, se vain halusi tulla hänen viereensä ja olla lähellä. Sitten poika vielä lisäsi: ”Haluskohan Matti lohduttaa mua?” Meidät pojan kommentti sai miettimään sitä, millaisena lapsi voikaan kokea suuren eläimen läheisyyden? Millainen on tunne silloin, kun tuo hevonen haluaa olla lähelläsi vaikka ihmiset kiusaavat, pettävät, jättävät yksin tai muutoin kohtelevat kaltoin ja pahoittavat mielesi? Tämä suuri eläin kuitenkin haluaa itse vapaasta tahdostaan olla lähelläsi ja on kiinnostunut sinusta juuri sellaisena kuin olet. Huomasimme, että hevosen lämpö, suuri kunnioitettava koko, eläimen läheisyyden tarjoama hyväksytyksi tulemisen tunne ja hevosen vilpitön halu yhteistyöhön ovat todellisia voimaantumisen tekijöitä.

Lasten reaktiot ja sanomiset valokuvista tuntuivat meistä opinnäytetyön tekijöistä äärettömän hyvältä ja palkitsevalta. Kuvien avulla lapsille oli mahdollistunut uudenlainen väylä tunneilmaisuun, ne pystyivät tukemaan heitä. Myös joidenkin kuvien synnyttämä ilo ja huumori auttoivat lapsia huomaamaan mihin kaikkeen he kykenevätkään. Hassuille yhteisille muistoille esimerkiksi leirillä otetusta kuvasta pulkkamäessä oli mukavaa naureskella. Kuvat herättivät eloon taas sen yhdessäolon tuoman kivan tunteen, kun pulkkamäen jälkeen porukalla paistettiin makkaraa nuotiolla. Lapsille tämä oli tärkeää yhteiseen porukkaan kuulumista, hyväksytyksi tulemista, yhteisiä muistoja ja kokemuksia. Ehkä yhteisten kokemusten muistelemisen antoi myös luottamusta siihen tunteeseen, että minä kelpaan juuri tällaisena näille ihmisille. Tämä kaikki varmasti kasvattaa pikkuhiljaa rohkeutta kontaktin ottoon ja luottamuksen kasvamiseen niin itseään, kuin toisia ihmisiäkin kohtaan. Me aikuiset taas kiteytimme lasten tilanteesta syntyneen tunteen tyytyväiseen hymyyn ja ajatukseen siitä, kuinka hieno yhteisöllisyyden tunne oli syntynytkään. Näiden kokemusten jälkeen meistä tuntui, että olimme pystyneet tuomaan lapsille tähän toimintaan jonkin tärkeän lisän - oikeanlaisen ”välineen”, jolla heidän on helpompi kertoa tunteistaan ja ajatuksistaan.

Sekin tuntui jo hienolta, että kuvasta ei välttämättä tarvinnut edes haluta puhua. Pääasia meille oli, että lapset olivat itse saaneet kuvata heille tärkeitä asioita, kuvat olivat tehneet heille tärkeitä tunteita nyt näkyviksi.

Halusimme tarjota lapsille mahdollisuuden tallentaa ja säilyttää tärkeitä kuvansa. Tulostetut kuvat liitettiinkin niin sanottuihin Me-bookeihin, joista lapset saivat tarroja ja valokuvia hyödyntäen rakentaa oman näköisensä kirjat. Nämä kirjat jokainen sai viedä kotiinsa muistoksi yhteisestä projektistamme. Me opinnäytetyön tekijät koimme mieluisaksi asiaksi hankkia lapsille nämä Me-bookeihin käytetyt tarvikkeet. Meidän ajatuksenamme oli, että lapsille jäisi jotain konkreettista muistoksi valokuvauksesta ja meidän yhteisestä projektistamme. Ajattelimme myös, että kirjasta jää mukava muisto heidän ajastaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan parissa.

4.3 Tutkimustulokset

Keskustelimme Pian kanssa useasti siitä, millaisena hän näki valokuvien ottamisen ja niiden läpikäymisen. Meitä tietenkin kiinnosti paljon, millaisena menetelmänä hän näki valokuvaamisen ja kuvien tuoman tiedon. Pia kertoi, että valokuvaaminen tallilla oli jo käytännössä menetelmänä helppo toteuttaa. Valokuvaamiseen ei tarvitse isoja etukäteisvalmisteluja, riittää että hänellä on tarjota oma kameransa tai asiakas käyttää halutessaan omaansa. Pia täsmensi myös, että vaikka hän oli valokuvaamista käyttänyt pienimuotoisempana asiakkailleen jo aikaisemminkin, oli hän nyt meidän projektimme myötä saanut työhönsä paljon syventävää tietämystä lisää. Hän kertoi kuvien kautta saaneensa huomattavasti lisää tietoa lasten tunnekokemuksista, heidän vahvuuksistaan sekä personastaan. Kuvien avulla näihin asioihin oli tuntunut pääsevän syvällisemmin käsiksi ja tämä kaikki on tietenkin arvokasta tietoa, kun lasta, hänen ajatuksiaan ja käyttäytymistään haluaa ymmärtää tarkoin.

Kun lopulta olimme siinä pisteessä, että valokuvan käyttö työmenetelmänä oli juurrutettu sosiaalipedagogiseen toimintaan Foksilan tallilla, kysyimme Pialta mielipiteitä sen toimivuudesta. Pialta saatu tieto oli tärkeää ja halusimme vielä lopuksi, opinnäytetyö prosessimme lähestyessä loppuaan, tarkentaa tiettyjä kokonaisuuksia.

Toteutimme hänelle tällöin kyselyn, jossa käsiteltiin opinnäytetyöhöme liittyviä keskeisiä asioita. (Liite 3.) Tämän kyselyn vastauksista koimme saavamme varmistuksen sille, että meidän havainnoimamme asiat toiminnasta olivat myös Pian mielestä olemassa. Pia siis oli kokenut valokuvaamisen menetelmän toiminnallisuuden, soveltuvuuden ja hyödyllisyyden toimivan lapsille samalla tavoin kuin mekin.

Kävimme itse paikan päällä havainnoimassa toimintaa useita eri kertoja, käyttäen niin suoraa kuin osallistuvaa havainnointiakin. Me olimme molemmat vakuuttuneita siitä, että voimauttava valokuvaus työmenetelmänä todellakin toimii. Pia yhtyi täysin meidän havaintoihimme. Hänenkin mielestään valokuvaus on toimiva työmenetelmä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan rinnalle. Työmenetelmänä se on helposti toteutettavissa, se ei vaadi erityisjärjestelyitä ja valokuvaaminen on useimmiten lapsille tuttua. Yksi tärkein asia, joka vahvistaa valokuvauksen käyttöä toimivana työmenetelmänä on meidän opinnäytetekijöiden ja Pian mielestä se, että viitekehys on yhteinen niin voimaannuttavassa valokuvaamisessa kuin sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassakin. Tällä viitekehyksellä tarkoitamme luonnollisesti sosiaalipedagogiikkaa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja voimauttava valokuvaus ovat molemmat erillisiä toimintamuotoja, joilla yhteistä on se, että ne molemmat perustuvat sosiaalipedagogiikkaan. Kun sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa korostuvat sosiaalipedagogiikan periaatteet (toiminnallisuus, elämyksellisyys sekä yhteisöllisyys) niin voimauttava valokuvaaminen on taas enemmän luovaa toimintaa, joka sekin on sosiaalipedagogiikan ajatuksen täyttävää. Nämä kaksi toimintamuotoa ovat todellakin toisiaan täydentäviä yhdessä käytettyinä.

Koska Pia oli käyttänyt valokuvausta jossain määrin aikaisemmin, emme voi sanoa vieneemme tälle kentälle aivan uutta työkalua. Tämän opinnäytetyömme myötä Pia kertoi kuitenkin saaneensa enemmän mielenkiintoa kehittää menetelmää määrätietoisemmin. Menetelmän voimaannuttavan toimivuuden Pia kertoi näkevänsä muun muassa siten, että lasten käsitys itsestä toimijana, ryhmän ja yhteisön jäsenenä sekä päätöksentekijänä on vahvistunut. Kun lapset saavat itse kertoa tarinansa kuvista, päättää mitkä kuvat valitaan ja miten niitä käytetään, lisää se samalla lapsen itsetietoisuutta sekä itseluottamusta. Valmista valokuvaa katsellessa on myös ehkä itse kuvaustilanteessa vallinnut melu ja muut häiriötekijät poistuneet. Näin ollen kuvassa esiintyvien ihmisten eleet ja ilmeet sekä visuaaliset yksityiskohdat voivat kuvastaa omaan kokemusmaailmaan liittyviä asioita. Näiden asioiden huomaaminen taas voi

auttaa ymmärtämään omaa elämää. (Savolainen 2009, 216.) Kuvaa rauhassa katsomalla on siis mahdollista paneutua kuvaustilanteen hetkeen ja kuvassa näkyviin asioihin ilman ulkoisia häiriötekijöitä.

Kun me olimme mukana lasten saadessa valita itselleen merkityksellisiä kuvia, havainnoimme molemmat sen, että tilanne oli jollekin lapselle helpompi kuin toiselle. Kaikki ryhmän lapset kuitenkin suostuivat valitsemaan kuvat ja osa kertoi miksi oli valinnut juuri sen tietyn kuvan. Kuvien valintaprosessi synnytti keskustelua ja muistelua hevostoiminnasta ja sen ulkopuoleltakin. Lapset myös miettivät valokuvia ja valokuvausta yleensä ja keskustelivat siitä, miten nettiin ei kannata laittaa mitä tahansa kuvia, koska ne jäävät sinne elämään ”ikuisesti”. He tiesivät, että tällöin on esimerkiksi mahdollista se, että valokuva joutuu jonkun sellaisen ihmisen käsiin joka käyttää kuvaa väärin ja luvatta johonkin ikävään tarkoitukseen. Lapset olivat siis hyvin valveutuneita tässä asiassa.

Valitut kuvat olivat kiinnostavia jo siksi, että ne lasten kertoman mukaan usein esittivät yhdessä olemista, mukavaa muistoa tai iloista hetkeä. Joskus kuva valittiin ainoastaan sen kauneuden vuoksi. Valituksi tuli esimerkiksi yksi kuva, jossa auringonvalo laskeutuu hevosen selässä istuvan lapsen yli hienosti. Omakuvan katsominen voi siis tuottaa myös mielihyvää. Tällöin valokuvalla on mahdollisuus korjata mielikuvaa omasta itsestä alueella, johon on verbaalisilla avuilla vaikeaa yltää. Valokuvan katsominen onkin hyvin kehollista – kuvaa ei pelkästään katsota vaan se voidaan kokea tunnetasolla, useilla aisteilla. Valokuvaa katselemalla on mahdollista muistaa myös jokin kaukainen tuoksu, tunnelma tai kosketus. (Savolainen 2009, 216.) Olikin mukavaa huomata, että lapset pitivät kuvien valitsemista tärkeänä tehtävänä. He olivat kaikki siinä tehtävässä aktiivisesti mukana ja todella miettivät, mitkä kuvat olivat heille ne tärkeimmät. Koska jokainen löysi itse ottamistaan kuvista melko helposti ne merkityksellisimmät, osasimme aavistaa, että työmenetelmä tarjosi lapsille myös onnistumisen ja osaamisen tunteita. Pia vahvisti tuntemuksiamme kertoen, että lapsista näkee, kuinka valokuvaus työmenetelmänä antaa myös kokemuksen onnistumisesta ja osaamisesta. Nämä kokemukset tulevat kuvatessa ja kuvia käsitellessä. Myös tilanne, jossa lapsi pohtii kuvien kertomusta saa aikaiseksi lapsessa osaamisen ja onnistumisen tunteita.

Erittäin mielenkiintoista oli saada tietää se, miten meidän mukanaolomme toiminnassa ja kuvausprojektissa oli koettu niin lasten, kuin heidän vanhempiansa mielestä. Olimmehan kuitenkin menneet vieraina ihmisinä mukaan toimintaan, johon lapset ilman vanhempiaan osallistuivat. Itse tunsimme pääsevämme toimintaan mukaan yllättävän helposti ja lapset tuntuivat luottavan meihin jo ensikäynnillä. Ainakin sen verran, etteivät antaneet läsnäolomme vaikuttaa heidän käyttäytymiseensä. Pialta saadun tiedon mukaan lapsilta ja heidän vanhemmiltaan saatu palaute on ollut pelkästään positiivista. Tämä palaute onkin ollut palkitsevaa ja olemme siitä iloisia, koska meille koko toimintatutkimuksen teossa on ollut tärkeää saada aikaan tuloksia, jotka tuovat mukanaan hyvää.

Me kysyimme Pialta, tuleeko hän jatkamaan työmenetelmän käyttämistä toiminnassaan ja aikooko hän ottaa menetelmän käyttöön myös muissa toimintaryhmissään. Vastaus oli yksinkertainen ”ehdottomasti”. Pia kertoi jatkavansa tämänkaltaista valokuvaamisen käyttöä myös tulevaisuudessa asiakkailleen ja hän kertoi laajentavansa menetelmän käyttöä aikuisasiakkaidensa pariin. Lisäksi hän kertoi käyttävänsä kameraa myös oman työnsä tallentamiseen, eli tapahtumien ja toiminnan dokumentointiin.

Tämän yhteisen valokuvausprojektimme päättää Foksilassa joulukuussa 2012 järjestettävä valokuvanäyttely, jossa lapset saavat tuoda valokuvien avulla esille omat tunteensa ja ajatuksensa. Lapset päättävät itse ketä näyttelyyn kutsutaan, he tekevät itse avajaisiin kutsut sekä suunnittelevat ohjelman ja tilaisuuteen tarjoilut. Tämän näyttelyn järjestämisen tavoitteena on jatkaa kaiken tallin toiminnan ideologian mukaista jatkumoa eli se haluaa rohkaista itseilmaisuuksiin, vuorovaikutustaitojen harjoittamiseen, osallisuuden tunteen vahvistamiseen sekä voimaantumisen tunteen mahdollistumiseen – rohkaisemaan itsenäiseksi toimijaksi yhteisössä. Valokuvanäyttelyn suunnittelu ja etenkin sen toteutus ja näyttelyn avaaminen tulevat olemaan lapsille todella tärkeitä omien kokemusten ja osaamisten näytönpaikkoja. Se, että lapset saavat näyttää itse ottamiaan kuvia ja kertoa niistä, pystyy tarjoamaan voimaantumisen kokemuksen. Näyttelyyn päättyvään, yhteiseen valokuvausprojektiimme liittyy myös ajatus toiminnan tavoitteellisuudesta, joka on osa voimauttavaa valokuvaamista. Tällöin tavoitteellisuuden myötä tarjoutuu mahdollisuus tuoda kuvilla esille juuri ne asiat, jotka itse haluaa tehdä näkyviksi, joilla haluaa todistaa jotain itselleen tai muille sekä mitä haluaa vaalia tai vahvistaa. (Savolainen 2009, 222.) Kaikille lapsille on varmasti tärkeää

saada näyttää jollekin toiminnan ulkopuoliselle ihmiselle sen, mitä on todella sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa tehnyt ja kokenut.

Valokuvanäyttely on niin ohjaajan, kuin meidän opinnäytetyötä tekevien mielestä oivallinen tapa saada kuvia ottaneet lapset tuntemaan, että he ovat tulleet nähdyksi, kuulluiksi ja heidän tunteensa ovat tärkeitä. Näin he saavat tilaisuuden näyttää muille, millaisessa toiminnassa he ovat mukana ja kuinka he ovat itse osanneet ikuistaa erilaisia tilanteita. Toivomme myös, että lasten läheisille näyttelyyn tutustuminen voi antaa uutta tietoa lapsen ajatuksista ja tunteista – ehkä auttaa ymmärtämään lasta ja hänen tilannettaan paremmin myös kotona. Ajattelemme myös, että kun kuvia ei oteta pelkästään hovin vuoksi, antaa se kuivien ottamiselle konkreettisen tavoitteen.

Valokuvanäyttely on myös tapa saada itse sosiaalipedagogista hevostoimintaa tutummaksi toiminnan ulkopuolisille ihmisille. Näyttelyn avulla voidaan näyttää, mitä kaikkea sosiaalipedagoginen hevostoiminta pitää sisällään ja mistä siinä on kyse. Henkilölle, joka on tutustumassa ensi kertaa hevostoimintaan, tällainen näyttely on valaiseva. Siellä kun asiat ovat todella esillä, aidossa ympäristössään.

4.4 Johtopäätökset

Valokuvauksen käyttäminen yhtenä työmenetelmänä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on toimiva ainakin tässä työympäristössä, tämän ohjaajan sekä näiden lasten kanssa toteutettuna. Valokuvaamisen sekä valokuvien valintaprosessin kautta lapset parantavat omaa kuvaansa itsestään toimijoina niin ryhmän kuin yhteisön jäsenenä sekä päätöksentekijöinä. Valokuvaus työmenetelmänä toimii myös siten, että se antaa lapsille onnistumisen ja osaamisen tunteita. Valokuvaaminen on siis toiminut voimaannuttavasti. Yhdessä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kanssa valokuvaus on toiminut myös siten, että se on antanut uudenlaista tietoa lapsista toiminnan ohjaajalle, kun lapset ovat pystyneet kertomaan tunteistaan ja ajatuksistaan otettujen kuvien avulla. Voimaantavassa valokuvauksessa yksi tärkein elementti onkin sen vuorovaikutuksellisuus. Kun ohjaajana toimiva Pia on ohjannut valokuvaustilanteita kertomalla teemat kuvaamiselle, on valokuvaaminen ollut lapsille luovaa toimintaa, mutta kuitenkin voimaantumisen kannalta tavoitteellista.

Yhden pojan kohdalla Pia oli nähnyt erityisesti edistymistä valokuvaamisen aloittamisen jälkeen. Pia kertoi, että poika oli alkanut taas kommunikoida enemmän, hän oli reipastunut ja kuvia läpikäydessä oli tullut esiin asioita, joista lapsi ei ollut aikaisemmin puhunut. Kuvat pystyivät sanoittamaan lapsen tunteita tai antamaan ikään kuin väylän kohti asioista puhumista. Tämänkin tapauksen myötä kävi selville, kuinka kuvan kanssa voi olla sanattomassa, nonverbaalissa vuorovaikutuksessa. Kun kuva kertoo sanoitta, vuorovaikutus perustuu näköaistimukseen – valokuva voi kertoa meille esimerkiksi fyysisestä olemuksestamme. Vaikka kuva viestittääkin meille asioita, se ei antaudu sanojen määriteltäväksi. Kun tuntemuksista ja ajatuksista voi kertoa ensin nonverbaalilla kielellä, ikään kuin kuvan kautta, voikin olla mahdollista, että myös niiden sanallinen jäsentäminen tulee vähitellen mahdolliseksi. (Hentinen 2009, 41 – 42.) Pialle tarjoutui siis kuvien avulla tilaisuus päästä lähemmäs lasta ja lapselle tilaisuus kuvien avulla kertoa asioita, joita hän ei osannut sanoin ilmaista. Me koimme lasten tilanteesta suurta mielihyvää, koska tunsimme, että olimme voineet edesauttaa heidän hyvinvointiaan tämän opinnäytetyöprojektin avulla.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan pääideana on mahdollistaa kokemus yhteisöllisyyden tunteesta, järjestää mielekästä toimintaa sekä onnistumisen elämyksien kokemista. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta haluaa myös tukea ihmisen sosiaalista kasvua ja hyvinvointia. (Seppälä 2009a, 2.) Opinnäytetyötä tehdessä saimme aidosti nähdä kaikkien näiden asioiden toteutumisen. Vuorovaikutus ohjaajan ja lasten välillä, lasten välillä keskenään sekä ihmisten ja eläinten kesken oli välitöntä ja suoraa. Tallilla ollessa ja touhutessa juteltiin koko ajan. Jotta yhteistyö esimerkiksi hevosta kahdestaan puhdistuksessa onnistui, oli juteltava ja sovittava kumpi teki mitään. Lapset myös jatkuvasti kertoivat ja kyselivät asioita, heistä huomasimme, että tallilla ollessa kaikkiin kysymyksiin vastattiin ja jokaista kuunneltiin – ketään ei jätetty huomiotta tai vaille vastauksia. Hyviä esimerkkejä myös toisen huomioon ottamisesta, vuorovaikutuksesta, toiminnallisuudesta ja yhteistyön harjoittelemisesta olivat ne hetket, kun lasten tuli pareittain suunnitella puomeista tehty pujottelurata, jonka toinen pari sitten ohjeistettuna vuoron perään ratsasti. Ilman yhdessä suunnittelua ja raskaiden puomien raahaamista pareittain, ei ratoja olisi syntynyt. Kun radat sitten oli menestyksekkäästi ratsastettu läpi, oli lasten onnistumisen ilo ja hymyilevät kasvot mukavaa katseltavaa. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa talliyhteisö on kasvatuksellinen ja siksi toiminta on vaativaa ja ohjaajan osaamista edellyttävää toimintaa. Talliyhteisössä

tunnistetaan sen kokonaisvaltainen kasvatuksellinen tehtävä ja päätunnusmerkkeinä voidaan nähdä aikuisen näkyvä rooli, ohjattu ja turvallisuutta herättävä vuorovaikutuksellinen toiminta sekä vastuullisuuteen ja yhteisöön kasvaminen. (Koistinen 2005, 5-7.)

Toiminnallisuus tallilla toteutui hienosti. Hevonen on iso eläin, jossa on paljon hoidettavaa ja puhdistettavaa, se tarvitsee paljon ruokaa, liikuntaa ja riittävästi lepoa. Näiden asioiden toteuttamisen kautta tarjoutuikin monenlaista tekemistä. Ja koska ajatuksena on hevosen hyvinvoinnista huolehtimalla ymmärtää myös omaan hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, pystyy tallilla toimimalla oppimaan todellakin monenlaisia asioita. Kun myönteinen ja eteenpäin suuntautunut toiminta saa aikaan voimakkaita positiivisia tunteita lapsessa, on se myös rakentava voimavara arkielämän haasteisiin (Huhta 2009). Lisäksi toiminnan kautta on mahdollista unohtaa mieltä painavat asiat edes hetkeksi. Tallilla huolet tuntuvat unohtuvan, kun hevosen kanssa toimiessa on keskittyttävä tekemiseensä koko ajan. Kun yhteistyö hevosen kanssa oli hedelmällisimmillään, saattoi lapsen kasvoista nähdä onnistumisen riemun. Näimme hienon esimerkin tästä eräällä ratsastuskerralla, kun hevosta tuntui laiskottavan, eikä se useista pyynnöistä huolimatta kuunnellut selässään olevan tytön pyyntöä nostaa laukka. Tästä useamman kerran huomiotta jättämisestä tyttö todella terävöityi ja pyysi hevoselta samaa pontevasti. Kun hevonen huomasi ratsastajansa tosissaan pyytävän toimintaa ja nosti laukan, tytön ryhti ja katse olivat sellaiset jotka täytyi pian ikuistaa valokuvaksi. Lapsesta pystyi näkemään selvästi, kuinka suuren onnistumisen elämyksen tuo hetki hänelle tarjosi. Kun juttelimme tuosta onnistumisen kokemuksesta myöhemmin, oli tytön kasvoille uudestaan nouseva hymy varma merkki siitä, että tilanne oli taatusti ollut hänelle merkityksellinen.

Yhteisöllisyyden tunteen tallilla pystyi aistimaan heti alusta saakka. Tällä tallilla jokainen sai olla täydellisesti oma itsensä, jokainen kuului porukkaan juuri sellaisena kuin on. Kaikki toiminta tehtiin yhdessä suunnitellen, jokaisen mielipide huomioiden. Lapsille annettiin vastuuta miettiä itse asioita ja oivaltaa asioiden seuraamuksia. Pia rohkaisi heitä miettimään asioita, ei johdatellut, vaan antoi lapsilla aikaa pohtia ja käsitellä asioita itse. Kun talliyhteisö on sosiaalipedagogisesti toimiva, on se itseohjautuvuuteen kannustava ja kasvattava yhteisö (Koistinen 2003). Itsevarmuuden tunteen kasvun Pia oli huomannut lisääntyneen toiminnan edetessä jokaisella lapsella.

Lisäksi hän oli saanut kuulla vanhemmilta sekä lasten kouluista, että vahvistuneet taidot oli myös siellä huomattu. Opinnäytetyömme tuloksissa ovat kaiken kaikkiaan toteutuneet ne tavoitteet, jotka kuuluvat itse sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja voimauttavan valokuvauksen tavoitteisiin. Näiden tulosten toteutumisen myötä ovat myös meidän tavoitteemme opinnäytetyön tekijöinä täyttyneet.

5 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tekeminen on ollut meille mielenkiintoinen, antoisa, vaiherikas, opettavainen ja matka. Oman mielekkään lisänsä tähän kaikkeen meille on antanut se, että molemmilla on entuudestaan omaa taustaa hevosten kanssa toimimisesta ja pystyimme näin tunnistamaan omakohtaisesti useita aiheeseen liittyviä asioita. Hevostoimintaan liittyviin tunteisiin ja kokemuksiin oli siis varsin helppoa samaistua. Tätä opinnäytetyötä tehdessä meille on kirkastunut se asia, että vaikka itse näimme selkeästi menetelmän soveltuvuuden ja menestyksellisyyden, ei tämänkaltaisia tuloksia välttämättä saada jokaiselta sosiaalipedagogista hevostoimintaa toteuttavalta tallilta. Tämä meidän toimintaympäristömme ja – joukkomme oli oma pieni yhteisönsä, jonka jäsenillä on ollut paitsi onni saada ohjaajakseen ammattitaitoinen, työhönsä sataprosenttisesti sydämellään paneutuva ihminen, myös mahdollisuus kokeilla muun toiminnan ohella valokuvaamisen keinoin tunteiden ja kokemusten tuomista herkemmin esiin. Ymmärrämme, että jokainen ohjaaja ei välttämättä tarjoa asiakkailleen ennakkoluulottomasti erilaisia menetelmiä käyttöön.

Koko opinnäytetyö prosessin ajan pidimme mielessä tutkimuksen teossa tärkeän asian, eli sen, että emme lähestyneet liikaa tunteella ja omalla kokemuspohjalla asiaa – ikään kuin pitäen itsestään selvyytenä, että koska me olemme tunteneet näin, myös lapsilla olisi samankaltaisia ajatuksia. Tällainen asioiden itsestään selvyyksinä pitäminen olisi mielestämme syönyt koko työn tekemisen päällimmäiseltä idealta pohjan ja olisimme joutuneet harhateille heti alkuun. Lisäksi saimme tarkastella omia tunteitamme ja tehdä itsetutkiskelua, koska kyseessä oli alaikäiset, pienet lapset ja meillä kummallakin on suurin piirtein sama ikäisiä lapsia. Vaarana luotettaville tutkimustuloksille olisi mielestämme voinut olla myös se, että olisimme emansipoituneet lasten kokemuksista ja taustoista liikaa. Vaikka lasten tarinat ja kokemukset meitä koskettivatkin aidosti, tuli meidän muistaa pitää ammatillisuus ja asioiden realiteetti mielessämme. Halusimme siis kulkea, seurata ja tutkia asiaa kaikki aistit avoinna ilman, että omat kokemuksemme ja tunteemme olisivat vaikuttaneet häiritsevästi lopputuloksiin ja niiden arviointiin.

Itse käytännön toimintaan tutustuminen oli todella mielenkiintoista ja mieleenpainuvaa. Oli innostavaa saada omin silmin nähdä, miten Pia toteutti tallillaan sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Jo ensimmäisen käyntimme jälkeen olimme molemmat todella vaikuttuneita toiminnasta ja sen mahdollisuuksista sosiaalisessa kuntoutuksessa. Tämän työn mielenkiintoisin kokemus on kuitenkin meille molemmille ollut sen toiminnallinen osuus. Kun päätimme tutkia valokuvauksen käyttämistä työmenetelmänä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa, emme olleet vielä täysin selvillä siitä, miten me saamme kasattua aineiston, joka oli kerätty toisenlaista aihetta ajatellen. Olimme kuitenkin olleet mukana kuvaustilanteissa sekä kuvien valintaprosessin aikana, joten saimme aineistomme kasaan hiukan näkökulmaa vaihtaen. Jouduimme haastattelemaan Piaa uutta näkökulmaa ajatellen ja miettimään miten olimme itse työmenetelmän käytön havainnoineet. Valokuvaus työmenetelmänä on mielestämme todella hyvä lisä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kentälle. Työmenetelmänä valokuvaus toimii lasta voimaannuttaen henkilökohtaisella tasolla, antaen hänelle mahdollisuuden katsoa itseään ja ympäristöään uudella tavalla. Lisäksi valokuvaaminen menetelmänä pystyi avaamaan lasten tunteita ja ajatuksia sekä tuomaan ne paremmin muidenkin tietoisuuteen. Tämän menetelmän näimme itse käytännössä toimivan. Opinnäytetyötä tehdessä opimme ymmärtämään valokuvaamisen ja otetun kuvan käytön tarjoamat mahdollisuudet. Pääsimme näkemään kuinka menetelmää käytettiin juuri lasten parissa tehtävässä työssä ja millaisena he menetelmän kokivat.

Sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle ja voimauttavalla valokuvaamisella on varmasti paljon käyttöä sosiaalityön tarpeen alati kasvavalla kentällä. Asiakasryhmien lisääntyessä ja suurentuessa on rikkaus, että erilaisia tuen ja avun muotoja on tarjolla laajasti. Tärkeää on myös se, että työmenetelmiä on erilaisia, koska jokainen ihminen on ainutlaatuinen oma yksilönsä ja henkilökohtaiset ominaisuudet jokaisella omanlaisensa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta soveltuu käytettäväksi kaiken ikäisille ihmisille ja se tarjoaa monipuolisesti mahdollisuuksia erilaisille asiakasryhmille. Toiminnan tarjoamat mahdollisuudet voivat olla merkittäviä niin yksilö-, yhteisö- kuin yhteiskunnankin tasolla. Kun yksittäinen ihminen saa apua ja tukea, kykenee toimimaan yhteisössään paremmin ja edesauttaa samalla kuntoutuessaan myös muita, osana omaa yhteisöään, on yhteiskunnankin saama hyöty kiistaton. Erilaisten tukimuotojen joukossa sosiaalipedagoginen hevostoiminta onkin lunastanut paikkansa varsin ansioituneesti.

Vaikka sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja voimauttava valokuvaaminen ovatkin toimivia tapoja auttaa ihmistä saavuttamaan voimaantumisen tunteita, ymmärrämme, etteivät nämä toiminnot suinkaan ole soveltuvia kaikille. On olemassa ihmisiä, jotka eivät millään pääse hevospelkonsa ylitse tai eivät yksinkertaisesti pidä hevosista tai eläimistä. Vaikeasti allergiselle ihmiselle hevostoimintaa ei tietenkään voi terveydellisistä syistä suositella. Toisille taas valokuvaaminen ja kuvien läpikäynti ei vain tunnu luontevalta. Emme myöskään oleta, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta olisi yksistään riittävä kuntoutus-, apu- tai tukimuoto jokaiselle, vaan usein se vaatii jonkin toisen terapian tai kuntoutusmuodon rinnalleen. Vaikka itse olemme sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta innostuneita, ymmärrämme myös sen, että asiasta tietämättömän on helppoa leimata toiminta ”kevyeksi, heppahullujen tyttöjen tallilla oleiluksi”. Koska kuitenkin omat kokemuksemme, aikaisemmat tutkimukset aihealueesta yleisesti, kirjallisuus sekä Foksilasta saamamme näyttö puhuvat toiminnan puolesta, oli aiheen esiin nostaminen tarpeellista. Näemme myös, että nyky-yhteiskunnassamme vallitseva jatkuva kiire ja suorittaminen voivat erkaannuttaa ihmistä todellisista, syvemmistä arvoista. Hevosen tuoma lämpö, hevosen kanssa toimiessa vaadittava ”juuri tähän hetkeen” keskittyminen ja eläimen hyvinvoinnin huomioon ottaminen voivat pysähdyttää miettimään myös omaa elämää ja hyvinvointia. Talleilla tapahtuvan syrjäytymistäkin estävän yhteisöllisen toiminnan avulla on siis mahdollista saada monenlaisia eheyttäviä ja voimaannuttavia kokemuksia.

Nyt kun aiheita on saanut tutkia ja käsitellä tarkoin, olemme saaneet huomata kuinka mielenkiintoista ja antoisaa saatu tieto onkaan ollut paitsi henkilökohtaisella tasolla, myös ammatillisessa mielessä. Opinnäytetyön teko on tuntunut siis myös tälläkin tapaa varsin palkitsevalta. Mielestämme tulevaa työtämme varten on varsin oleellista tuntee mahdollisimman laajasti erilaisia tuen ja avun muotoja. Opinnäytetyömme teon myötä karttunut tietous tuntuu asialle, josta uskomme olevan hyötyä meille tulevaisuudessakin. Innostuimme molemmat koko aiheestamme ja keskustelimme paljon myös omista hevoskokemuksistamme. Tehtävämme myötä saimme mieluisaa mietittävää ajatellen tulevaisuuttamme, kun valmistumme sosionomeiksi. Sosionomikoulutus antaa hyvän pohjan myös sosiaalipedagogista hevostoimintaa harjoittavalle. Alan jatkokoulutuksen ja erikoistumisen jälkeen tämä työ vaikuttaisi erittäin mielenkiintoiselta vaihtoehdolta.

Kaiken kokemamme ja oppimamme myötä tiedämme perusteellisesti millaista toimintaa sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ja mitä se voi todellisuudessa ihmiselle tarjota. Myös valokuvaamisen käyttäminen työmenetelmänä osoittautui juuri niin helpoksi ja toimivaksi menetelmäksi, kuin olimme toivoneetkin sen olevan. Alkuperäiseksi tutkimusaiheeksemme suunniteltu aihe (haastattelemalla ja valokuvien tukemana kerätty tieto lapsen kokemuksista ja tuntemuksista sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta) olisi arvokas jatkotutkimuksen aihe. Tämä aihealue ansaitsisi totisesti enemmän esiin nostamista ja oli hämmentävää huomata, ettei asiaa ole lapsen itsensä kertomana, hänen näkökulmastaan katsottuna aikaisemmin tutkittu.

Toiminnassa mukana olleet lapset tulemme säilyttämään mielissämme ikimuistoisina ja kauniina tuttavuuksina. Heidän kanssaan vietetyt hetket olivat meille antoisia ja opettivat sitä useimmilta aikuisilta kadonnutta taitoa, eli hetkeen tarttumista. Lasten ja Pian kanssa ollessa tuntui oikeasti siltä, että tällä porukalla oli tallilla olemassa aivan oma, hyvä maailmansa. Aivan kuin suojaava käsi olisi varjellut ja ohjannut tallin tapahtumia. Lisäksi tuntui hienolta, kun tähän porukkaan oltiin valmiita ottamaan myös uusia jäseniä mukaan, niin kuin meidätkin täysin kyseenalaistamatta otettiin. Olemme siis äärimmäisen kiitollisia siitä, että saimme yhteistyökumppaniksemme Pian, joka on työhönsä motivoitunut, sydämellinen ja aito ihminen. Hän oli omista opiskelu- ja työkiireistään huolimatta alusta alkaen innostunut asiastamme ja halusi ennakkoluulottomasti lähteä kanssamme yhteistyöhön. Tunnumme kaiken kaikkiaan olevamme kiitollisia ja etuoikeutettuja saadessamme tutustua näihin ihmisiin ja heidän maailmaansa. Saimme todella positiivista palautetta niin lapsilta, toiminnan ohjaajalta kuin lasten vanhemmiltakin koko opinnäytetyöprosessimme ajan. Valokuvaus oli menetelmänä helppo viedä tallin toimintaan ja itse kuvaaminen oli lapsille vaivatonta ja luontevaa toimintaa. Saamamme palaute sekä erittäin tärkeät omat havaintomme puhuvat vahvasti sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja valokuvaamisen hyvästä yhteistyöstä työmenetelmänä. Tämä ”parivaljakko” toimii niin teoriassa kuin käytännössäkin – sen opinnäytetyömme tulokset ja johtopäätökset ovat pystyneet selkeästi todistamaan.

Koska tunsimme saavamme opinnäytetyön teosta itsellemme niin paljon, halusimme tehdä opinnäytetyöseminaariin diaesityksen. Tällä tavoin, lasten ottamien valokuvien avuin toivomme, että voimme esittää myös paikalla oleville ihmisille hieman kaikkea

sitä arvokasta, mitä me pääsimme näkemään ja kokemaan. Näiden valokuvien avulla pystymme tuomaan näkyville sen, mitä emme ehkä osanneet kertoa tekstissämme sanoin. Kuvien käytölle tähän tilaisuuteen saimme tietenkin lapsilta ja heidän vanhemmiltaan luvat ja esitys tullaan myöhemmin näyttämään myös heille.

Nyt kun opinnäytetyömme on valmis ja välillä tiiviskin yhteistyö Pian ja hänen lapsiasiakkaidensa kanssa on taakse jäävää aikaa, olotilamme on hiukan ristiriitainen. Olemme äärimmäisen iloisia hienosta ja rikkaasta yhteistyöstämme näiden ihmisten kanssa ja myös helpottuneita siitä, että saimme meitä itseämme tyydyttävän työn tehtyä siinä aikataulussa, jonka olimme asettaneet. Tehtävän tekeminen on vaatinut tiukkaa itsekuria sekä säännöllistä ja tavoitteellista tutkimistyötä: kirjoitus-, materiaalin haku- ja pohdintatöineen. Lisäksi järjestelmällisyys, asioiden priorisointi ja myös oman yksityiselämämme asioiden huomioon ottaminen ovat olleet seikkoja, joissa koemme onnistuneemme. Perheen omat aikataulut ja opinnäytetyön tekoprosessi ovat välillä vaatineet tarkkaa yhteen sovittelua. Kaikki tehtävään liittyvä työ tuntuu kuitenkin nyt palkitsevalta ja koetut asiat jäävät taatusti mieleemme – olo on siis myös hiukan haikea. Kuitenkin meille jää lopulta päällimmäiseksi hieno tunne siitä, kuinka luomamme yhteistyön myötä Pia on saanut työhönsä tämän menetelmän aktiivisemmin mukaan. On hienoa tietää, että Pia jatkaa valokuvaamisen käyttöä asiakkaidensa kanssa ja tekemämme työ jää siis sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kentälle elämään. Juuri tämän tiedon myötä tekemällemme työlle on muodostunut myös tärkeä tarkoitus.

Viimeiseksi tahdomme esittää Pialle ja hänen lapsiasiakkailleen sydämellisen kiitoksen yhteisistä, kauniista hetkistämme.

Ei se, miltä me näytämme,
eikä se, mitä me aikaan saamme,
merkitse sen rinnalla mitään,
mitä me olemme toinen toisillemme.

-Marleena Ansio-

LÄHTEET

Arkistolaki 1994. 23.9.1994/831.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7.painos (1.p.1998). Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Forsling, Sven 2001. Flickan och hästen. Luettu ja tulostettu 27.8.2012.

http://www.thegirlandthehorse.com/index.php?option=com_content&view=article&id=3&Itemid=8&showall=1

Halkola, Ulla 2009. Mitä valokuvaterapia on? Teoksessa Halkola, Ulla & Koffert, Tarja & Koulu, Leena & Mannermaa, Lauri (toim.). Valokuvan terapeuttinen voima. Kustannus Oy Duodecim, Helsinki, 13 - 21.

Harju, Virpi 2009. Lapsi linssin takana – valokuvaus lastensuojelun työvälineenä. Teoksessa Halkola, Ulla & Koffert, Tarja & Koulu, Leena & Mannermaa, Lauri (toim.). Valokuvan terapeuttinen voima. Kustannus Oy Duodecim, Helsinki, 234.

Heikkilä, Kristiina & Heikkilä, Jorma 2005. Voimaantuminen työyhteisön haasteena. WSOY, Helsinki.

Henkilötietolaki 1999. 22.4.1999/523.

Hentinen, Hanna 2009. Valokuva terapeutin työvälineenä. Teoksessa

Halkola, Ulla & Koffert, Tarja & Koulu, Leena & Mannermaa, Lauri (toim.). Valokuvan terapeuttinen voima. Kustannus Oy Duodecim, Helsinki, 35 – 46.

Huhta, Anu 2009. Hevosen parantava voima – sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelutyössä. Kuopion yliopisto, Turun yliopisto, Ypäjän hevosopisto. Luettu ja tulostettu 3.11.2010. Projektityö.

http://kotisivukone.fi/files/hevostoiminta.kotisivukone.com/pilke_2009_sph1.pdf.

Häikiö, Pia 2012. Tiedonanto sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteista. 7.10.2012. foksila@gmail.com

Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena 1997. Sosiaalipedagogiikka. WSOY, Porvoo

Hämäläinen, Juha 1998. Seikkailu- ja elämyspedagoginen orientaatio sosiaalipedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa. Teoksessa Timo Lehtonen (toim.) Elämän seikkailu. Näkökulma elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy. 149–167.

Hämäläinen, Juha 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Opetusjulkaisuja 1/1999.

Kuopio: Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus, avoin yliopisto.

Iija, Aulikki 2009. Voimaantumisen kehityshaasteena. Teoksessa Hentinen, Kirsi & Iija, Aulikki & Mattila, Eija (toim.) Kuuntele minua – mielenterveystyön käytännön menetelmiä. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki, 105 - 121.

Jyväskylän yliopisto 2012. Koppa. Luettu ja tulostettu 5.10.2012
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/haastattelut>

Kaarela, Johanna 2005. ”Juokse sinä humma, kun taivas on tumma...” Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelun sosiaalityön avohuollon tukitoimena. Teoksessa Seija Okulov & Katja Koukkari (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005. Kuopio: Kuopion yliopisto, Koulutus ja kehittämiskeskus. 50–58.

Kaipio, Kalevi 1999. Kasvattava yhteisö. Jyväskylän koulutuskeskus Oy. Jyväskylä

Kajaanin ammattikorkeakoulu 2012. Opinnäytetyöpakki. Luettu ja tulostettu 5.10.2012.
<http://193.167.122.14/Opari/ontTukiKeruuHavannointi.aspx>

Kiiski, Eero 1998. Seikkailua elämysten maailmassa. Teoksessa Timo Lehtonen (toim.)
Elämän seikkailu. Näkökulma elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen
kysymyksiin Suomessa. Atena Kustannus Oy. Jyväskylä. 108–116.

Koistinen, Kari 2002–2003. ”Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lasten ja nuorten
sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin edistäjänä”. Raportti
Ratsastuspedagogiikkahankkeen 2. vaiheen tuloksista v.2002–2003. Suomen
Ratsastajainliitto.

Koistinen, Kari 2005. Hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä.
Teoksessa Seija Okulov & Katja Koukkari (toim.) Ratsastuspedagogiikasta
sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan
perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Tutkimuksia ja selvityksiä
7/2005 Kuopion yliopisto Koulutus ja kehittämiskeskus. Kuopio, 1-10.

Kuukasjärvi, Neena 2011. Elämästä kiinni hevosen avulla. Kiusatut, masentuneet ja
hyväksi käytetyt lapset hyötyvät sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Kaleva
30.7.2011, Hyvä Olo 24.

Kuula, Arja 2006. Toimintatutkimus. Luku 5.4. Kokonaisuudesta Puusniekka, Anna &
Saaranen-Kauppinen, Anita 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto
[verkkójulkaisu]. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Tampere. Luettu ja tulostettu
5.10.2012 <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>

Maailman ihanin tyttö. Voimauttava valokuva 2012. Luettu ja tulostettu 21.9.2012
<http://www.voimauttavavalokuva.net/menetelma.htm>

Mannermaa Lauri, 2000. Uusia tapoja katsoa ja tuntea, nähdä ja oivaltaa. Teoksessa Heikkilä, Tuula & Paloheimo, Leena & Taipale, Ilkka (toim.). Mieli ja taide. Printway Oy, Vantaa, 61 – 74.

Metsämuuronen, Jari 2009. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Mönkkönen Kaarina, Nurro, Marjukka & Väisänen, Raija 1999. Sosiaalipedagogiikan käytännön sovellutuksia. Opetusjulkaisuja 4/1999. Kuopio: Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus.

Peltonen, Hannele 2008. Hevonen kasvattaa oikeudenmukaisesti. Luettu ja tulostettu 4.11.2010. <http://dialogi.stakes.fi/FI/dialogin+arkisto/2008/6/sivu/4.htm>.

Pitkänen, Anna-Kaisa 2008. Hevosvoimia. Hyvää oloa hevosharrastuksesta. Kirjapaja, Helsinki.

Pitkäranta, Ari 2010. Laadullisen tutkimuksen tekijälle – Työkirja. Satakunnan AMK. Pori
http://www.samk.fi/download/13153_Laadullisen_tutkimuksen_tyokirja_APitkaranta.pdf

Puusniekka, Anna & Saaranen-Kauppinen, Anita 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Tampere. Luettu ja tulostettu 5.10.2012
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>

Saastamoinen, Katri 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Kuopion yliopisto, Yhteiskunnallinen tiedekunta, Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Luettu ja tulostettu 4.11.2010. Pro gradu- tutkielma. www.kampus.uku.fi/gradut/2007/3259.pdf.

Savolainen, Miina 2009. Voimauttava valokuva. Teoksessa Halkola, Ulla & Koffert, Tarja & Koulu, Leena & Mannermaa, Lauri (toim.). Valokuvan terapeuttinen voima. Kustannus Oy Duodecim, Helsinki, 216.

Seppälä, Elisa 2009a. Tapa toimia talliyhteisössä – artikkeli. Luettu ja tulostettu 12.7.2012

<http://www.kotisivukone.fi/?gclid=C1b4lOqqkrMCFYF2cAodekMAMg>

Seppälä, Elisa 2009b. Tapa toimia talliyhteisössä lasten ja nuorten sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukena. Diakonia ammattikorkeakoulu, Diak Itä. Opinnäytetyö.

Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2012. Luettu ja tulostettu 21.10.2012

<http://www.hevostoiminta.net/15>

Ström, Hanna 2008. Tullaan tutuksi tallipihalla. Hevosopisto, Kuopion yliopisto, Turun yliopisto. Luettu ja tulostettu 10.11.2010. www.piparilla.fi/projekti.htm. Hevostoiminta, projektityö.

Sähköisen viestinnän tietosuojalaki 2004. 16.6.2004/516.

LIITTEET

Liite 1.

24.1.2012

HYVÄ VANHEMPI/HUOLTAJA

Olemme kaksi sosionomi (AMK) opiskelijaa Kemi-Tornion Ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Työmme tarkoituksena on selvittää, millaisena lapsi toiminnan kokee ja millaisia tunteita ja ajatuksia toiminta hänessä herättää. Olemme sopineet tekevämme yhteistyötä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan parissa työskentelevän Pia Häikiön kanssa.

Opinnäytetyön teossa haluamme käyttää apuna valokuvaamista. Ajatuksena on, että lapsi saa valokuvata sellaisia asioita, jotka hän yhdistää talleilla käyntiin ja siellä vietettyihin hetkiin sekä halutessaan hän voi myös omin sanoin kertoa kuvasta. Koska lapsen voi olla hankalaa sanoin kertoa tai kuvailla tuntemuksiaan, toivomme valokuvien antavan meille tietoa siitä, millaisia kokemuksia ja tuntemuksia toiminta on hänelle antanut. Pian on tarkoitus ottaa valokuvia yhdessä lasten kanssa tallilla käyntien yhteydessä. Valokuvaamishetkien jälkeen lapsi saa käydä ajatuksiaan läpi yhdessä Pian kanssa.

Valokuvat ja mahdolliset lasten kertomiset tulemme käsittelemään luottamuksellisesti ja siten, ettei lapsen henkilöllisyys tule esille missään vaiheessa. Opinnäytetyömme on luettavissa Kemi-Tornion Ammattikorkeakoulun kirjastossa työn valmistuttua loppuvuodesta 2012.

Olisimme erittäin kiitollisia, jos lapsenne osallistuisi valokuvaamiseen. Lapsen tulisi palauttaa tämä paperi Pialle, kun seuraavan kerran menee tallille. Mikäli haluatte esittää meille kysymyksiä asiaan liittyen, voitte ottaa yhteyttä alla oleviin puhelinnumeroihin tai sähköpostiosoitteisiin.

Ystävällisin Terveisin,
Petra Tervahauta ja Hanna Panuma

petra.tervahauta@edu.tokem.fi

puh. 040 513 02 32

hanna.panuma@edu.tokem.fi

puh. 040 555 88 95

Täyttäisittekö nämä tiedot ja palauttaisitte lapun Piia Häikiölle. Kiitos.

Lapsi saa osallistua valokuvaamiseen. Kyllä _____ Ei _____

Huoltajan allekirjoitus

Liite 2.

21.9.2012

Hei,

Pyysimme aikaisemmin Teiltä lupaa lapsellenne osallistua opinnäytetyömme tekoon liittyvään valokuvaustehtävään. Lapset ovatkin itse ottaneet tallilla toimiessaan runsaasti hienoja valokuvia, joihin he ovat aiheiksi valinneet asioita, jotka ovat tallilla käydessä muodostuneet mukaviksi ja tärkeiksi.

Olemme edistyneet opinnäytetyömme teossa hyvin ja on ollut erittäin mukavaa tavata Pian tallilla käyviä reippaita lapsia. Opinnäytetyömme tulee valmistumaan ajallaan ja se esitetään Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa marraskuussa 2012. Työn esittämisen yhteydessä olisi hienoa saada näyttää myös joitain lasten ottamia upeita valokuvia toiminnasta. Kun valokuvia on käyty läpi, on huomattu, että joissain kuvissa esiintyy myös toisia toimintaan osallistuneita lapsia. Nyt haluammekin kysyä Teiltä, saako **vain koulussamme yhden kerran** esitetyssä tilaisuudessa näkyä sellainen valokuva, josta teidän lapsenne voidaan tunnistaa? Lasten nimiä (kuvassa esiintyvän tai kuvaajan) ei tulla missään vaiheessa kertomaan. **Haluamme korostaa, että kaikki opinnäytetyömme teossa käytetyt valokuvat tulemme hävittämään asianmukaisesti heti työn esittämisen jälkeen.**

Halutessanne saatte lisätietoa asiasta Pialta tai lähettämällä sähköpostia alla oleviin sähköpostiosoitteisiin. Ilmoittaisitteko Pialle mahdollisesta luvasta valokuvien käytölle alla olevalla tiedonannolla.

Ajastanne ja mielenkiinnostanne kiittäen,

Petra Tervahauta ja Hanna Panuma
petra.tervahauta@edu.tokem.fi
hanna.panuma@edu.tokem.fi

Lapsestani otettuja valokuvia saa käyttää opinnäytetyön esittämistilaisuudessa.

Kyllä _____

Ei _____

Liite 3.

KYSYMYKSIÄ PIALLE

- Miten menetelmä vietiin kentälle?
  - Milloin valokuvaaminen lasten kanssa aloitettiin?
  - Miten lapset suhtautuivat?
  - Miten toimittiin käytännössä?
  - Millainen palaute oli lapsilta?
-
- Miten kuvia käytiin läpi?
  - Olivatko lapset innokkaita käymään läpi kuvia ja niistä syntyneitä ajatuksia?
  - Oliko kuvista helppo kertoa – syntyikö niiden avulla ”silta” puhua ehkä hankalistakin asioista?
  - Onko kuvien läpikäynti antanut tietoa, jota ei muutoin olisi saanut?
-
- Tuntuuko valokuvaus työmenetelmänä toimivalta?
  - Tuletko jatkamaan työmenetelmän käyttämistä?
  - Tuletko käyttämään sitä myös muiden ryhmien kanssa?
  - Mitä palautetta olet saanut kyseisen ryhmän lapsilta?
-
- Koetko valokuvaamisen työmenetelmänä olevan sosiaalipedagogisen ajatuksen mukainen?
  - Tarjoutuuko valokuvaamisesta SPHT:aan uudenlainen työkalu?
  - Toimiiko menetelmä mielestäsi voimaannuttavasti?
  - Lisääkö työmenetelmänä lapsen itsetietoisuutta ja itsetuntoa?
  - Antaako valokuvaus työmenetelmänä lapsille onnistumisen ja osaamisen tunteita?